

Tidöavtalet:
**Överenskommelse
för Sverige**

Innehållsförteckning

Överenskommelse för Sverige	2
Direktiv samarbetsprojekt Hälsa- och sjukvården.....	5
Direktiv samarbetsprojekt Klimat och energi.....	11
Direktiv samarbetsprojekt Kriminalitet	18
Direktiv samarbetsprojekt Migration och integration	29
Direktiv samarbetsprojekt Skolan	48
Direktiv samarbetsprojekt Tillväxt och hushållsekonomi.....	55
Direktiv andra samarbetsfrågor	60

Överenskommelse för Sverige

Samarbete

Samarbetspartierna Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna är överens om att ta ansvar för Sverige i ett gemensamt samarbete under mandatperioden 2022–2026. Samarbetspartier i regeringen är Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Samarbetsparti utanför regeringen är Sverigedemokraterna.

Samarbetet ska lägga grunden för en långsiktigt hållbar samverkan, med syftet att genomföra reformer som löser de stora samhällsproblem Sverige har på områden såsom bland annat kriminalitet, migration, integration, ekonomi, skola, hälso- och sjukvård, energi och klimat. Samarbetet ska ske under villkor som tillgodoser alla ingående parter intressen.

Alla frågor som samarbetet avser genomförs i gemensamma samarbetsprojekt mellan de partier som ingår i överenskommelsen. Samarbetsparti som inte sitter i regeringen har fullt och lika inflytande över frågor i samarbetsprojekten på samma sätt som partierna i regeringen. Det innebär medverkan fullt ut i beredningsprocesserna avseende exempelvis utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning, EU-ärenden som påverkar de frågor som samarbetsprojektet omfattar, samt i förekommande fall också uppdrag, utredare eller regleringsbrev till myndigheter i samarbetsprojekten. Samarbetsprojekten bedrivs med fasta former för avstämning, information och beslut. I ärenden som faller inom ramen för samarbetsprojekten ska formell samordning i Regeringskansliet ske på samma sätt mellan alla samarbetspartier. Samarbetet innebär också att de ingående partierna inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen i de frågor som direktiven till samarbetsprojekten omfattar.

Under första årets samarbete, fram till och med budgetpropositionen 2024, kommer samarbetsprojekten vara Tillväxt och hushållsekonomi, Kriminalitet, Migration och integration, Klimat och energi, Hälso- och sjukvård samt Skola. Utöver detta finns ett samarbetsprojekt med andra samarbetsfrågor. Varje samarbetsprojekt har ett direktiv med specificerat syfte, uppdrag och innehåll. Efter budgetpropositionens avlämnande kommer partiledarna besluta om påföljande budgetårs samarbetsprojekt, som antingen är nya eller en fortsättning på föregående års samarbetsprojekt.

Ansvarig för respektive samarbetsprojekt är statsråd och statssekreterare för respektive sakområde som projektet i huvudsak avser. Projekten handläggs av tjänstemän i Regeringskansliet. I varje projekt deltar vanligtvis statssekreteraren från de berörda departementen, en politisk tjänsteman från vardera samarbetsparti samt politiska företrädare och tjänstemän från berörda departement.

Budgetsamarbete

Samarbetspartierna ingår en budgetöverenskommelse för mandatperioden 2022–2026. Budgetöverenskommelsen bygger på förutsättningen att budgetramverket ligger fast och att budgeten beslutas i sin helhet. Budgeten förhandlas mellan samarbetspartierna i Regeringskansliet innan riksdagsbehandlingen påbörjas.

Utgångspunkten för en budgetöverenskommelse är samarbetsprojekten samt förhandling om budget i sin helhet enligt gängse beredningsrutiner. Samarbetspartierna förbinder sig att rösta på regeringens budget så att budgeten i sin helhet röstas igenom i riksdagen. Åtagandet är således att regeringen ingår en budgetöverenskommelse med en ordnad process för budget och viktiga propositioner där inflytandet är specificerat för samarbetspartierna.

Beredning, samordning och samordningskanslier

I samarbetsprojekten har samarbetspartierna fullt och lika inflytande över frågor som projekten omfattar. Samarbetspartierna avgör kollektivt de frågor som samarbetet omfattar efter samordning. Samarbetsparti som inte ingår i regeringen har därmed samma kapacitet i beredningen som regeringspartierna i samarbetsprojekten, det vill säga insyn och påverkan i samordningen och förhandlingarna i de områden som projekten avser. Samarbetspartierna upprättar samordningskanslier på Statsrådsberedningen vilka utgör plattform för förhandling och beredning mellan partierna och gentemot Regeringskansliet. Syftet är att kunna förhandla politiska frågor med fullt och lika inflytande i samarbetsprojekten mellan partier som sitter i regeringen och inte, samt bygga en ordning och kapacitet för systematisk politisk samordning och förhandling i flera politiska frågor som pågår samtidigt. Regeringspartierna åtar sig att löpande hålla samarbetsparti utanför regeringen underrättat i större politiska frågor.

Samordningskanslierna bör vara organiserade för förhandlingar på flera nivåer. Handläggare eller politiskt sakkunniga ansvarar och har mandat att förhandla samsamarbetsområdena. Nästa nivå är statssekreterare, eller motsvarande chefsnivå, för att kunna hissa frågor för avdömning som inte löses på handläggarnivå. De fåtal frågor, som inte lösts på statssekreterarnivå, avgörs på partiledarnivå. Ett inre kabinetttillsäts bestående av partiledare från de fyra samarbetspartierna.

Principer för extern kommunikation

Alla partier som ingår i samarbetet ska ha synlighet och kunna vara avsändare vid beslut om reformer. I de frågor som samarbetet omfattar – samarbetsprojekten samt budgetöverenskommelsen – finns endast en samordnad planering för extern kommunikation. I de frågor som samarbetet inte omfattar, där inte gemensamma beslut fattas, finns ingen gemensam kommunikation.

Samarbetspartierna bidrar till ett gott samsamarbetsklimat genom att uppträda med värdighet och tala respektfullt om varandras centrala företrädare. Eventuell offentlig diskussion utifrån meningsskiljaktigheter i sakfrågor mellan samarbetspartierna ska emellertid bejakas, som en naturlig del av den öppna, demokratiska samhällsdebatten i ett fritt samhälle.

Utnämningar och tillsättningar

Samarbetspartierna har fullt och lika inflytande över frågor i samarbetsprojekten, däribland beredningsprocesser av utredningsdirektiv samt förslag till utredare eller motsvarande.

Regeringen kommer under mandatperioden pröva företrädare eller motsvarande från samarbetspartierna med exakt samma krav utifrån meriter som alla andra sökanden till poster under regeringens utnämningssmakt.

EU-frågor i riksdagen

I EU-ärenden ska samarbetsparti utanför regeringen informeras om innehållet i regeringens faktapromemoria inför beredningen av EU-ärenden i riksdagen. Informationen ska ges före behandlingen i riksdagens utskott, vilken föregår beredningen i EU-nämnden. Ansvaret för att lämna förnyad information till samarbetsparti utanför regeringen samt söka majoritet i riksdagen åligger respektive statssekreterare.

Direktiv samarbetsprojekt Hälso- och sjukvården

1. Inledning

Denna projektplan beskriver hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, och Liberalerna i ett samarbetsprojekt kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att kapa vårdköerna, öka tillgängligheten, förbättra effektiviteten och jämlikheten i hälso- och sjukvården samt förbättra arbetsmiljö och kompetensförsörjningen för anställda inom vården. Patientens bästa ska vara i centrum av reformarbetet.

Samarbetsprojekten bereder politiska frågor från ax till limpa, från problemanalys till genomförande av reformförslag. Inom ramen för projekten genomförs beredningsprocesserna i sin helhet avseende exempelvis utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning, EU-ärenden som påverkar de frågor som samarbetsprojektet omfattar, samt i förekommande fall också uppdrag, utredare eller regleringsbrev till myndigheter i samarbetsprojekten. Samarbetsprojekten bedrivs med fasta former för avstämning, information och beslut. I ärenden som faller inom ramen för samarbetsprojekten ska formell samordning i Regeringskansliet ske på samma sätt mellan alla samarbetspartier. Det blir garanten för fullt och lika inflytande mellan samarbetspartierna. Samarbetet innebär också att de ingående partierna inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen i de frågor som direktiven till samarbetsprojekten omfattar.

1.1. Syfte och mål

Syftet med projektet är att ta fram och genomföra konkreta politiska förslag som löser Sveriges viktigaste samhällsproblem inom Hälso- och sjukvården. Vårdköerna behöver kapas, tillgängligheten förbättras och jämlikheten mellan olika delar av landet behöver säkerställas. Samtidigt behöver arbetsmiljön för personalen förbättras och kompetensförsörjningen säkras. Förslagen i projektet ska syfta till att minska administrativ börda och onödig byråkrati. Grundläggande för detta är att utreda och successivt öka det statliga ansvaret samtidigt som sjukvårdens långsiktiga organisation utreds.

1.2. Avgränsningar

Samarbetsprojektet hälso- och sjukvård ska genomföra reformer för att lösa samhällsproblem på området. Avgränsningen av områden som behandlas i projektet är de frågor som tas upp under avsnitt 3. Inga ytterligare frågor kommer att beredas i projektet.

Samtliga förslag i projektet med påverkan på budgetpropositionen ska behandlas i ordinarie budgetprocess där utgifter måste vägas mot varandra. Det finns ingen garanti för att frågor som bereds i projektet automatiskt är garanterade finansiering i budgetpropositionen. Den förhandlingen sker separat från samarbetsprojektet i budgetprocessen.

1.3. Metod och modell

Om nya reformförslag bereds i projektet ska konsekvenserna av förslagen analyseras i enlighet med kraven i kommittéförordningen (1998:1474) som reglerar statens offentliga utredningar. Konsekvensanalysen ska ge en strukturerad kvalitativ, kvantitativ och allsidig bedömning av vad förslaget innebär.

Även om behov skulle uppkomma av skyndsam hantering av förslagen i samarbetsprojektet ska beredningskraven upprätthållas.

2. Ägarskap och arbetsformer

Samarbetsprojekten arbetar på uppdrag av partiledarna. Projektet leds av en arbetsgrupp som åiterrapporterar till partiledarna på regelbunden basis.

Ansvarig för respektive samarbetsprojekt är statsråd och statssekreterare för respektive sakområde som projektet i huvudsak avser. I samarbetsprojektet Hälso- och sjukvård är Socialdepartementet huvudansvarigt. Projekten handläggs av tjänstemän på Regeringskansliet. Ansvarig för det praktiska genomförandet i arbetsgruppen är en statssekreterare i Socialdepartementet. I samarbetsprojektet deltar vanligtvis andra berörda statssekreterare, en politisk tjänsteman från vardera samarbetsparti samt politiska företrädare och tjänstemän från berörda departement.

Projektgruppen ses i samarbetsprojekten med hög regelbundenhet för informationsutbyte, förhandlingar och inriktning till beslut. Projektet bör ha utbyte på veckobasis. I normalfallet startar projekten upp i slutet av året, efter partiledarnas beslut. Efter årsskiftet pågår projektarbetet i hög takt fram till budgetarbetet tar vid. Om frågor inte löses i projektet, hissas frågan till samordningskanslierna för beredning.

2.1. Kommunikation

Alla partier som ingår i samarbetet ska ha synlighet och kunna vara avsändare vid beslut om reformer. I samarbetsprojekten finns endast en samordnad planering för extern kommunikation. Beredningen av kommunikation sker i samarbetsprojekten i former som överenskomms mellan samarbetspartierna.

3. Reformersom ska genomföras i projektet

En utredning tillsätts med uppdrag att analysera och belysa för och nackdelar samt lämna förslag på möjligheterna att långsiktigt införa ett delvis eller helt statligt huvudmannaskap

Utredningen ska även beakta för- och nackdelar med regionala organisationer geografiskt baserade på exempelvis dagens sex sjukvårdsregioner. Utredningen ska genomföras i nära samverkan med företrädare för patienter, professionerna, regioner, privata vårdgivare och akademien i syfte att åstadkomma en hälso- och sjukvård som ges bättre förutsättningar än idag att erbjuda en god och jämlik vård som bygger på behovsprincipen. Utredningen ska lägga genomförbara förslag.

Ökad styrning och uppföljning av statliga medel

Nationella principer för ersättning och avgifter införs. Dessa ska bygga på behovsprincipen och att en medicinsk bedömning görs så att patienten kommer till rätt del av vården. Staten tar ett helhetsansvar över styrning och uppföljning av statliga medel till sjukvården.

Utgångspunkten ska vara att statliga medel som huvudregel är prestationsbaserade med tydlig uppföljning.

Nationell plan och styrning av kompetensförsörjningen

Behovsläget nu och framgent av medicinskt utbildad vårdpersonal kartläggs nationellt. Av kartläggningen ska framgå vilka insatser för befintlig och ny vårdpersonal som kan behövas för att förbättra personalförsörjningen. Det nationella åtagandet stärks för kompetensförsörjningen för att långsiktigt klara vårdens behov i hela landet. I kartläggningen ska ansvarsfördelningen för personalfrågor mellan vårdhuvudman och staten även redogöras för.

Stärkt uppföljning av vårdens effektivitet och kvalitetsredovisning

IVO eller Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör ges befogenhet att även granska regioners och kommuners verksamhet avseende medicinska resultat. Redovisning av vårdens kvalitet på utförarnivå ska stärkas, till stöd bland annat för att underlätta medborgarnas val. En nationell webbsida bör etableras för sådan redovisning.

Inrätta en nationell vårdförmedling i statlig regi för att kapa köer inom hälso- och sjukvården

Ledig kapacitet redovisas och möjliggör för patienter, som fått en medicinsk bedömning och väntar på vård, att välja att få behandlingen eller operationen utförd på annat håll i landet om man så vill. Ett system med statliga medel för detta ändamål tas fram med tydlig styrning och uppföljning så att de ekonomiska incitamenten för kortare köer stärks.

Nationell långsiktig plan för att eliminera bristen på vårdplatser ska tas fram
Utred och ta fram en nationell plan för hur bristen på vårdplatser ska kunna åtgärdas. Detta innebär att fler vårdplatser ska tas fram där så behövs. Regionerna ska få en prestationsbaserad ersättning när de klarar målet om att ta bort överbeläggningar och minska antalet undvikbara vårdskador. Åtgärden kommer att leda till att fler vårdplatser tillkommer där de gör störst nytta. Planen ska syfta till att stärka all sjukhusvård.

Ökad samverkan i fler regionala centra, likt dagens sex regionala cancercenter
För att öka vårdkvaliteten, förbättra vårdresultaten samt använda hälso- och sjukvårdens resurser mer effektivt ska samverkan inom större regioner, likt dagens sex regionala cancercenter, införas. Det kan till exempel gälla upphandling, effektivare sjukhusstruktur – och organisation innefattande fler regionala centra för större diagnoser/diagnosgrupper, samverkan för att korta köer med mera.

Reformera den digitala infrastrukturen i vården

Genomför en enhetlig och gemensam digital infrastruktur för den svenska sjukvården som ersätter och kompletterar de 21 regionernas befintliga infrastruktur. Likt infrastrukturen för den avreglerade apoteksmarknaden ska sjukvården använda en enhetlig digital infrastruktur. Hälsodata blir tillgänglig i hela vårdkedjan för all vård, både kommunal vård, regional sjukvård och tandvård, oavsett vårdhuvudman. Den digitala infrastrukturen ska skapa förutsättningar för en innovativ och marknadsdriven utveckling där patientsäkerheten är i fokus. Samspel behöver ske med såväl offentliga som privata aktörer. Frågan om detta kräver författningsändring ska prövas.

Nationell förlossningsplan

Planen ska syfta till att stärka förlossningsvården öka tillgängligheten och minska regionala skillnader. Så många födande kvinnor som möjligt ska ha tillgång till ett barnmorskeam före, under och efter förlossningen.

Utbyggd primärvård

Under den närmaste tioårsperioden ska en omfattande utbyggnad av primärvård ske så att en större andel av hälso- och sjukvården utgörs av primärvård. Det uppnås genom fler allmänspecialister, distriktssköterskor, arbetsterapeuter, fysioterapeuter och att primärvården har ett lokalområdesuppdrag som också innefattar hälsofrämjande arbete.

Rätt till en fast läkarkontakt

Rätt till en fast läkarkontakt ska följas upp och hänsyn ska tas till demografiska skillnader. Frågan om att även ha fast läkarkontakt inom specialistvård där vårdförloppet är utdraget som inom t.ex. psykiatri ska prövas.

Cancervården och barncancervården ska ytterligare utvecklas och förbättras
Särskilda satsningar på cancer- och barncancervården inklusive eftervård och rehabilitering.

Tandvårdsreform

En utredning tillsätts för att stärka tandvårdens högkostnadsskydd för att mer efterlikna det som finns i övrig vård. Äldre personer med sämst munhälsa ska prioriteras. Utan att det påverkar rätten till tandvård som inte kan anstå ska de ekonomiska särregler som finns för tandvård för asylsökande och vissa personer utan uppehållstillstånd ses över med syfte att tas bort.

Jämställd vård samt vård och forskning om kvinnors sjukdomar och hälsa

- Möjligheter till hemabort genomförs i enlighet med tidigare beslut.
- Ökade medel för forskning om kvinnors sjukdomar och hälsa.
- Stärkt vård för sexuellt våldsutsatta, såväl barn som vuxna.
- Satsning på vård för migrän, endometriosis och klimakteriebesvär.
- Utbildningssatsningar, myndighetsuppdrag och ev. budgetsatsningar för jämställd vård.

Anhöringsatsning

Anhöriga till långvarigt sjuka ska ha stöd av en kontaktperson. Nationell anhöriginje som stöttar dygnet runt ska finnas. Särskilt stöd ska ges till anhöriga som är barn. Personal som arbetar med barn ska ha särskild utbildning i detta.

Utveckla sjukvård i landsbygd och glesbygd

Utgångspunkten ska vara att säkerställa att befolkningen i hela landet, så långt det är möjligt, ges tillgång till en jämlik, nära och patientsäker vård. Tillgängligheten ska öka också på landsbygd och i glesbygd.

Utveckla apotekens roll i vårdkedjan

Erbjud vissa tjänster som hälsoundersökningar (utöver dagens blodtryckskontroller m.m.). Inför ett farmaceutsortiment, ett mellanläge mellan receptfritt och receptbelagt.

Gör sjukvården mer flexibel efter patientens behov och önskemål

Detta till exempel genom att överflytten från barn till vuxenvård då en patient fyller 18 år ska kunna ske gradvis och att långvariga patienter i psykiatri ges möjlighet att själva välja att skriva in sig när de behöver en vårdplats efter samråd med sjukvårdspersonal.

Läkarens roll i vårdkedjan tydliggörs

Insatser görs för att motverka felaktig läkemedelsförskrivning, till exempel genom att avskaffa rätten att skriva ut recept för läkare som under en längre tid inte arbetat kliniskt i yrket.

Psykisk hälsa och suicidprevention

Arbetet med att stärka den psykiska hälsan och suicidprevention måste prioriteras som ett led i folkhälsoarbetet, inte minst för unga. Efter redovisning av myndighetsuppdrag den 1 september 2023 ska en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention tas fram. Ett nationellt forskningsprogram på området ska inrättas. En nationell samordnare med ett samlat ansvar för det suicidpreventiva arbetet ska tillsättas. Uppföljning av patienter med suicidalt beteende bör vara en självklar del av vårdprocessen. En "haverikommission" ska tillsättas när en person har begått självmord, för att bl.a. socialtjänst, skola, polis och sjukvård ska göra en utredning om vad som hänt och vad som kan ha brustit.

Stärk beroendevården

Personer med missbruksproblematik och beroendesjukdom ska ges en sammanhållen vård och behandling. Ansvaret ska ligga på regionerna och en långsiktig plan ska arbetas fram för en bättre beroendevård i hela landet. Stöd till närstående och barn behöver utvecklas, bland annat genom stömlinjer. Socialtjänstens ansvar för stöd i vardagen, till exempel i form av boende, sysselsättning och hjälp att utveckla egna resurser, ska kvarstå.

Kommunala läkare

Tillsätt en utredning om att ge kommuner rätt att anställa läkare i den kommunala vården. Varje kommun ska ha en medicinskt ledningsansvarig läkare. Utredningen ska vidare analysera och lämna förslag på hur fler läkare ska vilja arbeta inom den kommunala vården.

Språkkrav ska utredas för personal i äldreomsorgen

Socialdepartementet ges i uppdrag att utreda och ta fram förslag på hur ett språkkrav för personal i äldreomsorgen skulle kunna genomföras, vilka insatser som kan hjälpa äldreomsorgspersonal att snabbare nå språkkravet, samt förslag på eventuella lagändringar. Utredningen ska också beakta ett sådant kravs effekter för kommuners kompetensförsörjning för omsorg i såväl offentlig som privat regi.

Personlig assistans

Utifrån de utredningsförslag som väntas presenteras i mars 2023 över åtgärder för ett statligt helhetsansvar för personlig assistans inom ramen för LSS ska därefter åtgärder övervägas med målsättningen om ett statligt ansvar.

Direktiv samarbetsprojekt Klimat och energi

1. Inledning

Denna projektplan beskriver hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, och Liberalerna i ett samarbetsprojekt kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att trygga energiförsörjningen och åstadkomma en effektiv klimatomställning.

Samarbetsprojekten bereder politiska frågor från ax till limpa, från problemanalys till genomförande av reformförslag. Inom ramen för projekten genomförs beredningsprocesserna i sin helhet avseende exempelvis utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning, EU-ärenden som påverkar de frågor som samarbetsprojektet omfattar, samt i förekommande fall också uppdrag, utredare eller regleringsbrev till myndigheter i samarbetsprojekten. Samarbetsprojekten bedrivs med fasta former för avstämning, information och beslut. I ärenden som faller inom ramen för samarbetsprojekten ska formell samordning i Regeringskansliet ske på samma sätt mellan alla samarbetspartier. Det blir garanten för fullt och lika inflytande mellan samarbetspartierna. Samarbetet innebär också att de ingående partierna inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen i de frågor som direktiven till samarbetsprojekten omfattar.

1.1 Syfte och mål

Syftet med projektet är att ta fram och genomföra konkreta politiska förslag som löser Sveriges viktigaste samhällsproblem med att återupprätta ett fungerande elsystem, med ökad elproduktion och låga elpriser samt att möjliggöra en effektiv klimatomställning.

Förutsättningar för planerbara fossilfria kraftslag ska förbättras för att öka produktionen av ren el. Hushåll ska få rimliga och förutsebara elpriser. Företag ska växa och anställa fler. Inom klimatpolitiken förbättras förutsättningarna för att industrin och transporter ska kunna ställas om och därmed bidra till Sveriges effektiva klimatomställning. Det sker genom en effektivisering av styrmedel och stöd, färre administrativa hinder och satsningar på ny teknik.

Där så är relevant bör nära samverkan med svenskt näringsliv, den offentliga sektorn samt civilsamhälle och forskning eftersträvas.

Målet är att återupprätta elsystemet så att människor och företag får stabila och låga elpriser samt att minska utsläppen genom att öka effektiviteten i omställningen.

1.2 Avgränsningar

Samarbetsprojektet Klimat och energi ska genomföra reformer för att lösa samhällsproblemen med en trygg och säker energiförsörjning på kort och lång sikt. Avgränsningen av områden som behandlas i projektet är de frågor som tas upp under avsnitt 3. Inga ytterligare frågor kommer att beredas i projektet.

Samtliga förslag i projektet med påverkan på budgetpropositionen ska behandlas i ordinarie budgetprocess där utgifter måste vägas mot varandra. Det finns ingen garanti för att frågor

som bereds i projektet automatiskt är garanterade finansiering i budgetpropositionen. Den förhandlingen sker separat från samarbetsprojektet i budgetprocessen.

1.3 Metod och modell

Om nya reformförslag bereds i projektet ska konsekvenserna av förslagen analyseras i enlighet med kraven i kommittéförordningen (1998:1474) som reglerar statens offentliga utredningar. Konsekvensanalysen ska ge en strukturerad kvalitativ, kvantitativ och allsidig bedömning av vad förslaget innebär.

Även om behov skulle uppkomma av skyndsam hantering av förslagen i samarbetsprojektet ska beredningskraven upprätthållas.

2. Ägarskap och arbetsformer

Samarbetsprojekten arbetar på uppdrag av partiledarna. Projektet leds av en arbetsgrupp som åiterrapporterar till partiledarna på regelbunden basis.

Ansvarig för respektive samarbetsprojekt är statsråd och statssekreterare för respektive sakområde som projektet i huvudsak avser. I samarbetsprojektet Klimat och energi är departementet för energifrågor huvudansvarigt. Projekten handläggs av tjänstemän på Regeringskansliet. Ansvarig för det praktiska genomförandet i arbetsgruppen är en statssekreterare i departementet för energifrågor. I samarbetsprojektet deltar vanligtvis andra berörda statssekreterare, en politisk tjänsteman från vardera samarbetsparti samt politiska företrädare och tjänstemän från berörda departement.

Projektgruppen ses i samarbetsprojekten med hög regelbundenhet för informationsutbyte, förhandlingar och inriktning till beslut. Projektet bör ha utbyte på veckobasis. I normalfallet startar projekten upp i slutet av året, efter partiledarnas beslut. Efter årsskiftet pågår projektarbetet i hög takt fram till budgetarbetet tar vid. Om frågor inte löses i projektet, hissas frågan till samordningskanslierna för beredning.

2.1 Kommunikation

Alla partier som ingår i samarbetet ska ha synlighet och kunna vara avsändare vid beslut om reformer. I samarbetsprojekten finns endast en samordnad planering för extern kommunikation. Beredningen av kommunikation sker i samarbetsprojekten.

3. Reformersom ska genomföras i projektet

Energi

Förutsättningar för investeringar i ny kärnkraft

Förutsättningarna för investeringar i kärnkraft ska stärkas genom särskilda statliga kreditgarantier uppgående till 400 miljarder kronor, med mer generösa villkor än dagens system. Avgränsningarna i dagens system med gröna kreditgarantier behöver ses över så att kreditgarantierna kan användas även för nybyggnation av kärnkraft. Nya regler ska införas som förhindrar att politiken godtyckligt stänger ner kärnkraftverk – kärnkraft ska garanteras

rätten till drift och elproduktion så länge anläggningarna är i gott skick och drivs på ett säkert sätt. Om staten tvingar fram en nedläggning ska ägare ha rätt till skadestånd.

Utred återstart av planerbar elproduktion i södra Sverige

En genomgående utredning av vad som skulle krävas för återstart av Ringhals 1 och 2 bör genomföras förutsättningslöst och skyndsamt, samt vilken systemnyttan skulle vara. Utred vad som skulle krävas för att återstarta andra kraftverk, framförallt kraftvärmeverk, som kan behövas i kompletterande syfte för att trygga Sveriges elförsörjning.

Nytt energipolitiskt mål

Det energipolitiska målet ändras från 100 procent "förnybart" till 100 procent "fossilfritt". Teknikneutraliteten återställs, där inget hållbart kraftslag diskrimineras i målformuleringen. Ändringar genomförs återspeglade i samtliga relevanta regelverk och myndighetsinstruktioner där nuvarande mål återges. Till det energipolitiska målet fogas också ett tydligt leveranssäkerhetsmål för elförsörjningen där systemoperatören, idag Svenska kraftnät, pekas ut som ansvarig för måluppfyllelsen på lång och kort sikt. Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett nu prognosticerat elbehov på minst 300 terawattimmar 2045.

Nya regler för elmarknaden

En ny utredning om elmarknadens utformning tillsätts med uppdrag att ta fram förslag som syftar till att samtliga kraftslag ha likvärdiga spelregler samt en ordning där stödtjänster som krävs för ett välfungerande elsystem prissätts och där de kraftslag som bidrar med sådana stödtjänster också ersätts för detta, i första hand genom ersättning från de producenter som inte kan bistå med samma stödtjänster. Elmarknadsdirektivet ska få en korrekt implementering i svensk rätt, där ansvarsfördelning mellan elsystemets aktörer tydliggörs. Angående slutkundsmarknaden bör anvisningsavtalen tas bort.

Styrning av myndigheter, statliga verk samt ny forskningsinriktning

- Vattenfall bör omedelbart påbörja planeringen av ny kärnkraft vid Ringhals och andra lämpliga platser. Ny styrning av Vattenfall, bl.a. genom en ny statsrådsgrupp, med delaktighet från tjänstemän, som får i uppdrag att styra Vattenfall i en riktning mot att bli ledande i utbygganden av planerbar, fossilfri elproduktion, med bl.a. direktiv för upphandling av ny kärnkraft. Styrningen av Vattenfall ska ske enligt gängse principer för statens ägarstyrning.
- Svenska kraftnät får ett förtydligt uppdrag att, genom att bland annat upphandla planerbar elproduktion, säkerställa driftsäkerheten i elsystemet. Därutöver får Energimyndigheten i uppdrag att planera och främja planerbar elproduktion där den bäst behövs för systemet.

- Det bör utredas hur Svenska kraftnät kan reformeras för att förbättra ansvarsfördelningen, den politiska insynen och styrningen. Bland annat bör en uppdelning av Svenska kraftnät eller övergång till myndighetsform vara föremål för en sådan utredning, i syfte att utveckla elsystemet och transmissionsnätet.
- Relevanta myndigheters planering kommer att läggas om. Det ska bli tydligt att alla fossilfria energislag, inklusive kärnkraften, är och förblir en naturlig del av energisystemet. Energiforskningen ska inriktas på att möjliggöra en effektiv klimatomställningen och att stärka svensk konkurrenskraft. En ny energiforskningsproposition läggs fram som innebär att energiforskningen läggs om i grunden, för alla fossilfria energislag där kärnkraften har en självklar plats.

Lagändringar för ny kärnkraft

- Lagändringar för att möjliggöra ny kärnkraft. Förbuden i miljöbalken att tillåta nya reaktorer på andra platser än i dag och ha fler än tio samtidigt i drift tas bort. Förbudet mot att återstarta stängda reaktorer ska tas bort. Nödvändiga regelverk ska skyndsamt utvecklas för att skapa förutsättningar för att små modulära reaktorer (SMR) ska kunna byggas och nyttjas i Sverige.
- Kortare tillståndsprocess och snabbspår för ny kärnkraft. Inför en ny regel i miljöbalken som innebär att endast en myndighet får vara part i ett tillståndsärende. Utpekad myndighet ska ansvara för samordning med ev. andra myndigheter med intresse i saken. Inför också ett snabbspår för kärnkraft i miljötilståndsprocessen – en särskild regel i miljöbalken – som innebär att tillståndsärenden som rör ny kärnkraft ska behandlas med hög prioritet. Strålsäkerhetsmyndigheten får uppdraget att föreslå hur tillståndsprocessen för ny kärnkraft även i övrigt ska kunna kortas kraftigt.
- Den höga ansökningsavgiften för nya kärnkraftreaktorer ses över för att kraftigt sättas ned. Vid behov skjuts mer medel till mark- och miljödomstolarna för att snabbt kunna hantera tillståndsprövningen av ny kärnkraft. Uppdrag ges att ta fram ett snabbspår för att acceptera typgodkännande av reaktorer, system och komponenter från länder jämförbara med Sverige, samt arbeta för typgodkännande även på europeisk nivå.

Bättre förutsättningar för kraftvärmes

En ny fjärr- och kraftvärmestrategi. Pågående uppdrag till Energimyndigheten behöver kompletteras med skrivningar om sektorskopplingar (el, processvärme, fjärrvärme, vätgas) och med specifika skrivningar om att utvärdera kärnenergin och inkludera den i strategin. Kraftvärmeskatten, avfallsförbränningskatten och skatten på bioolja ses över för att skapa bättre förutsättningar för kraftvärmes.

Bättre förutsättningar för vattenkraften

Omprövningen av miljötilstånd för vattenkraften pausas tills det är kartlagt vilka konsekvenser omprövningen får för elproduktionen. Ett nytt regelverk för omprövning tas fram som säkerställer att intresset av elförsörjning väger mycket tungt, samtidigt som

småskaliga aktörer inte får helt orimliga kostnader för nyprövning. Prövningen ska ta hänsyn till fiskvandringar, men också återskapandet av strömmande vatten i fler tidigare torrlagda strömfåror. Det är också angeläget att ta hänsyn till att vissa äldre vattenkraftverk i sig utgör kulturhistoriskt värdefulla miljöer.

Vindkraft

Vindkraft har en viktig plats i energimixen, men ska byggas på konkurrensneutrala villkor och med hänsyn tagen till miljö och lokala intressen. All ny elproduktion som stärker kraftsystemet, och som bidrar till en snabb expansion av kraftsystemet, behövs. Planen att låta elnätskollektivet subventionera den havsbaserade vindkraftens elnätsanslutningar stoppas. Principen att den som ansluter till elnätet ska stå för de kostnader anslutningen orsakar ska upprätthållas även till havs. Pågående uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att utreda frågor om exklusivitet för anläggande av vindkraftsparker behöver breddas till Svenska kraftnät (då den som får exklusiv rätt till ett område också behöver binda upp sig på något sätt för de investeringar de beställer av Svenska kraftnät). Utgångspunkten ska vara att alla produktionsslag bär sina egna kostnader. På samma gång får utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft Dir. 2022:27 ett tilläggsuppdrag att tydligt föreslå hur verksamhetsutövarna ska ersätta kommunerna vid vindkraftsutbyggnad.

Solenergi

Teknikutvecklingen för solceller är just nu mycket snabb. Kravet på bygglov för integrerade solceller ses över. Inom ramen för energiforskningen avsätts medel för att utveckla metoder att återvinna uttjänta solceller.

Energieffektivisering

Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning i UO21 justeras ned. Förslag som under en övergångsperiod kan ge hushåll extra incitament att minska sin elförbrukning bör utredas och tas fram. Stöd till energieffektivisering för privatpersoner förstärks och breddas genom att inkludera åtgärder för energieffektivisering. Tillfälliga krav införs på minskad elförbrukning i icke-samhällskritisk offentlig verksamhet.

Energimyndigheten får ett uppdrag att stödja verksamheterna i arbetet – samt att ett nationellt elbesparingsmål införs för myndigheterna. Förutsättningarna för att stimulera nya energieffektiva produkter och tjänster från svenska företag ses över.

Högekostnadsskydd, stöd till energibesparing och sänkta elpriser

Ett högekostnadsskydd till drabbade hushåll och företag så snart det är praktiskt möjligt – med retroaktiv utbetalning. Alla tillgängliga kraftanläggningar aktiveras av Svenska kraftnät. Utbyggnaden av exporterande elkablar, exempelvis Hansa Powerbridge, bör pausas till dess att prisdifferenserna mellan prisområdena minskat betydligt. Målet ska vara att skapa en bättre balans mellan elproduktion och elanvändning i olika delar av Sverige, för att därmed ge förutsättningar till stabilare och lägre elpriser så att Sverige på sikt och efter utredning kan bli ett samlat elprisområde.

Energimyndigheten

Styrningen av Energimyndigheten ändras, instruktionen förändras i grunden. Målet för myndighetens arbete om att verka för en ökad användning av förnybara energikällor ska ändras till att genomföra omställningen till fossilfria energikällor. Den nya inriktningen för myndighetens arbete behöver bli att på ett kostnadseffektivt sätt på sikt fasa ut de fossila bränslena, samt att utveckla förutsättningarna för en fossilfri och planerbar energiförsörjning likväl som kostnadseffektiv energioptimering. Myndigheten får i uppdrag att ta fram förslag så att generationsmålet och miljömålet "God bebyggd miljö" får ändrade lydelse genom att "förnybara energikällor" ersätts av "fossilfria energikällor".

Klimat

Översyn av stöd och styrmedel för ökad effektivitet

- Sveriges klimat- och miljöpolitik ska vara ambitiös. Svensk konkurrenskraft ska värnas. Vår gemensamma klimat- och miljöpolitik utgår från förvaltarskapstanken och strävar efter att hitta de mest kostnadseffektiva åtgärderna, som samtidigt inte skadar näringar och landsbygd. Med utgångspunkt i Sveriges utsläpp i relation till omvärldens är det viktigt att även ha ett globalt perspektiv. Politiken måste stämmas av mot forskningen samt baseras på fakta.
- Budgeten ses över i relevanta delar i syfte att fokusera medlen till de stöd som har störst påverkan på de centrala utmaningarna för att minska utsläppen av växthusgaser: industrins omställning – såväl befintliga verksamheter som banbrytande tekniker – samt laddinfrastrukturen för att möjliggöra transporternas elektrifiering. Ny kärnkraft stötts genom särskilda kreditgarantier. Ett program för internationella klimatinvesteringar i enlighet med Parisavtalets artikel sex utvecklas.
- Nyttan hos stöden, styrmedlen och den statliga organiseringen på klimatområdet ses över. Denna genomlysning bör även omfatta en bedömning av samspel med styrmedel på EU-nivå. Ett uppdrag om att ta fram beräkningskonventioner för klimatnyttan ges till relevant myndighet, liksom att återkommande utvärdera och redovisa effektiviteten hos den förda klimatpolitiken. I uppdraget ingår även att utveckla och redovisa dataunderlag för exportens klimatnytta, med utgångspunkt i de förslag som Miljömålsberedningen har redovisat.

Laddinfrastrukturen byggs ut

Medlen för utbyggd laddinfrastruktur fördelas mellan stöd till publika laddstolpar för lätt trafik, stöd till elektrifiering av tunga transporter med mera. Satsningen har två fokus: dels stötta utbyggnaden i områden där utbyggnaden idag går långsamt, till exempel i glesbygd där det behövs en tätare laddinfrastruktur och där de ekonomiska förutsättningarna för drift av denna är sämre, dels genom att riva hinder, sänka kostnaderna för och ställa krav på utbyggd laddinfrastruktur. De hinder som hämmar utbyggnaden av laddinfrastruktur, och som bland annat Energimyndigheten och Boverket analyserat, bör därför bedömas och relevanta

åtgärder utformas. Vid sidan av detta fortsätter även uppbyggnaden av infrastrukturen för elektrifierade tunga transporter.

Miljötilståndprocesserna förenklas och förkortas

En utredning tillsätts för att förenkla och förkorta miljötilståndsprövningen enligt miljöbalken genom att göra den mer flexibel, effektiv och förutsebar. Syftet är att säkra näringslivets konkurrenskraft, svensk industriproduktion och främja en grön omställning med export av klimatvänliga produkter och teknik. I uppdraget ska bland annat ingå att nyttja befintlig flexibilitet i EU-regelverket för att öka förutsebarheten och minska tidsåtgången i miljötilståndprocessen. Antalet myndigheter som för statens talan i tillståndsärenden bör begränsas. Utredningen ges en tydlig instruktion att inhämta och beakta synpunkter från näringslivet. Delar av Miljöprövningsutredningens förslag genomförs.

Förslaget om CCS (koldioxidinfångning) genomförs

Energimyndigheten har lämnat förslag på omvända auktioner för genomförandet, och M/KD/SD-budgeten för 2022 utökade regeringens satsning markant. Utgångspunkten är att, om kostnadseffektivitet i åtgärden kan uppnås, under mandatperioden fatta beslut om att ytterligare öka de utauktionerade volymerna. Ambitionen är att genomföra minst två auktioner under mandatperioden. Energimyndigheten ges i uppdrag att utforma styrmedel för CCS, för att kunna stötta omställningen av cementfabriker och raffinaderier, samt CCU. Ett arbete för att driva på processerna för koldioxidlagring i Sverige inleds. SGU ges ett uppdrag att utreda och föreslå lagringsplatser i Sverige. Förutsättningarna för driften av lagringsplatserna utreds.

Direktiv samarbetsprojekt Kriminalitet

1. Inledning

Denna projektplan beskriver hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, och Liberalerna i ett samarbetsprojekt kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att bekämpa och förebygga brott samt öka tryggheten.

Samarbetsprojekten bereder politiska frågor från ax till limpa, från problemanalys till genomförande av reformförslag. Inom ramen för projekten genomförs beredningsprocesserna i sin helhet avseende exempelvis utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning, EU-ärenden som påverkar de frågor som samarbetsprojektet omfattar, samt i förekommande fall också uppdrag, utredare eller regleringsbrev till myndigheter i samarbetsprojekten. Samarbetsprojekten bedrivs med fasta former för avstämning, information och beslut. I ärenden som faller inom ramen för samarbetsprojekten ska formell samordning i Regeringskansliet ske på samma sätt mellan alla samarbetspartier. Det blir garanten för fullt och lika inflytande mellan samarbetspartierna. Samarbetet innebär också att de ingående partierna inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen i de frågor som direktiven till samarbetsprojekten omfattar.

1.1. Syfte och mål

Syftet med projektet är att ta fram och genomföra konkreta politiska förslag som löser Sveriges viktigaste samhällsproblem med kriminalitet och gängbrottslighet.

Målet är att öka tryggheten, förebygga att fler unga dras in i kriminalitet, att fler brott utreds och leder till lagföring, att bekämpa den grova organiserade brottsligheten, att brottsoffren får ökad upprättelse samt att straffen blir mer rättvisa.

1.2. Avgränsningar

Samarbetsprojektet Kriminalitet ska genomföra reformer för att lösa samhällsproblem på området. Avgränsningen av områden som behandlas i projektet är de frågor som tas upp under avsnitt 3. Inga ytterligare frågor kommer att beredas i projektet.

Samtliga förslag i projektet med påverkan på budgetpropositionen ska behandlas i ordinarie budgetprocess där utgifter måste vägas mot varandra. Det finns ingen garanti för att frågor som bereds i projektet automatiskt är garanterade finansiering i budgetpropositionen. Den förhandlingen sker separat från samarbetsprojektet i budgetprocessen.

1.3. Metod och modell

Om nya reformförslag bereds i projektet ska konsekvenserna av förslagen analyseras i enlighet med kraven i kommittéförordningen (1998:1474) som reglerar statens offentliga utredningar. Konsekvensanalysen ska ge en strukturerad kvalitativ, kvantitativ och allsidig bedömning av vad förslaget innebär.

Även om behov skulle uppkomma av skyndsam hantering av förslagen i samarbetsprojektet ska beredningskraven upprätthållas.

2. Ägarskap och arbetsformer

Samarbetsprojekten arbetar på uppdrag av partiledarna. Projektet leds av en arbetsgrupp som åiterrapporterar till partiledarna på regelbunden basis.

Ansvarig för respektive samarbetsprojekt är statsråd och statssekreterare för respektive sakområde som projektet i huvudsak avser. I samarbetsprojektet Kriminalitet är Justitiedepartementet huvudansvarigt. Projekten handläggs av tjänstemän på Regeringskansliet. Ansvarig för det praktiska genomförandet i arbetsgruppen är en statssekreterare i Justitiedepartementet. I samarbetsprojektet deltar vanligtvis andra berörda statssekreterare, en politisk tjänsteman från vardera samarbetsparti samt politiska företrädare och tjänstemän från berörda departement.

Projektgruppen ses i samarbetsprojekten med hög regelbundenhet för informationsutbyte, förhandlingar och inriktning till beslut. Projektet bör ha utbyte på veckobasis. I normalfallet startar projekten upp i slutet av året, efter partiledarnas beslut. Efter årsskiftet pågår projektarbetet i hög takt fram till budgetarbetet tar vid. Om frågor inte löses i projektet, hissas frågan till samordningskanslierna för beredning.

2.1. Kommunikation

Alla partier som ingår i samarbetet ska ha synlighet och kunna vara avsändare vid beslut om reformer. I samarbetsprojekten finns endast en samordnad planering för extern kommunikation. Beredningen av kommunikation sker i samarbetsprojekten.

3. Reformersom ska genomföras i projektet

Mönsterbrytande åtgärder för att stoppa gängen

Hemliga tvångsmedel

Utökade möjligheter till preventiva tvångsmedel. Tilläggsdirektiv lämnas till utredningen om preventiva tvångsmedel (Ju 2021:15). Utredningsdirektiven ska omfatta att överväga och lämna författningsförslag som innebär att tvångsmedel kan användas preventivt för att förhindra och upptäcka brottslig verksamhet i kriminella nätverk. Möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel i brottsbekämpningen genomförs. Förslagen i SOU 2022:19 ska ligga till grund för lagstiftning och effekterna utvärderas i syfte att se om ytterligare skärpningar är nödvändiga under mandatperioden.

Utvisning av säkerhetshot

Utvisa fler gängkriminella. En möjlighet att kunna utvisa gängkriminella som saknar svenskt medborgarskap utan att de dömts för brott ska utredas. En sådan möjlighet finns idag för annan systemhotande brottslighet genom lag (2022:700) om kontroll av vissa utlänningar.

Personer som kan kopplas till organiserad kriminalitet ska tillföras till förutsättningar för utvisning enligt denna lag. Det bör vidare kartläggas hur många utländska medborgare som är aktiva gängkriminella.

Dubbla straff för gängkriminella

Skärp straffen kraftigt för gängkriminella för att låsa in de mest brottsaktiva personerna. En särskild straffskärpningsgrund ska införas, liknande den som finns i Danmark, som medför dubbla straff för brott som har samband med kriminella nätverk.

Visitationszoner

Inför ett system med tidsbegränsade visitationszoner för att söka efter illegala vapen och sprängmedel. Åklagare ska kunna besluta om utökade befogenheter för polis att på en viss geografisk plats söka efter vapen och handgranater på människor och i fordon. Besluten ska vara tidsbegränsade och ska även kunna vara begränsade till vissa tider på dygnet, t.ex. för att minska förekomsten av vapen vid uteställen. Åklagares beslut ska kunna överklagas till domstol. Systemet ska utvärderas efter tre år.

Anonyma vittnen

Ett system med anonyma vittnen ska införas. Samma utredning uppdras även att analysera tillämpningen av kronvitnesssystemet och överväga om domstolen ska vara bunden av en åklagares yrkande om vilken straffreduktion som ska utgå för ett kronvittne.

Kriminalisering av deltagande i kriminella gäng

Det ska vara straffbart att delta i kriminella gäng. Förslag till grundlagsändringar tas fram för att möjliggöra en kriminalisering av deltagande i, och samröre med, kriminella organisationer. En utvärdering ska ske efter tre år. I väntan på detta ska en översyn och modernisering av de s.k. osjälvständiga brottsformerna för att kunna döma fler gängmedlemmar genomföras. Dessa består av försök, förberedelse, stämpling, medhjälp och anstiftan samt underlåtenhet att avslöja och förhindra brott.

Vistelseförbud

Inför möjlighet att döma ut vistelseförbud enligt dansk modell. Den som döms för brott ska kunna meddelas ett förbud mot att vistas i ett visst geografiskt område – exempelvis ett bostadsområde – i upp till tio år efter avtjänat fängelsestraff. Detta ska gälla gängrelaterade brott, hedersrelaterade brott och brott kopplade till extremism (det gemensamma är att personens nätverk kan göra gärningsmannen till maktfaktor i samma område), men också för mäns våld mot kvinnor och andra former av våld i nära relation. Överträdelse av vistelseförbud ska som huvudregel leda till en frihetsberövande påföljd.

Ny huvudregel i sekretesslagstiftningen

Inför – i ett första led – en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen: all relevant information ska delas med brottsbekämpande myndigheter för att bekämpa brott. Myndigheter måste

kunna dela information med brottsbekämpande myndigheter när det behövs för att bekämpa brott, bidragsfusk, felaktig bokföring och arbetslivskriminalitet. Tilläggsdirektiv ges till utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (Ju 2022:03), med beaktande av de frågor som redan har behandlats i utredningen om utökat informationsutbyte (Ds 2022:13). I ett andra led ska förutsättningarna att ge brottsbekämpande myndigheter direktåtkomst till andra myndigheters relevanta databaser och register utredas.

Obligatorisk häktning i fler fall

Gränsen för s.k. obligatorisk häktning ska sänkas till ett års fängelse.

Förverkande

Nya förverkandeformer ska införas. Dels ska den lagstiftning som föreslås av förverkandeutredningen i SOU 2021:100 genomföras, men även ytterligare utredning ska tillsättas med uppgift att utvärdera de olika förverkandeformerna samt överväga huruvida de som deltar i, eller har samröre med, kriminella organisationer ska omfattas av en särskild förverkandegrund med omvänd bevisbörda, i enlighet med vad som gäller i andra västländer.

Krafttag mot ungdomsbrottsligheten

Ansvar för unga som är grovt kriminella

Att bekämpa brott utgör i första hand statens och inte kommunernas ansvar. Staten bör därför ta ett större ansvar för unga som begår allvarliga brott. Ansvar för de tyngst kriminella unga personerna ska därför flyttas från kommunerna till Kriminalvården. Det gäller exempelvis vissa grovt kriminella unga personer som är föremål för frivårdspåföljder eller ingripanden enligt sociallagstiftningen. Vidare ska särskilda ungdomsfängelser inrättas som Kriminalvården ska vara huvudman för. Ungdomsfängelser ska ersätta de särskilda ungdomshem som SiS ansvarar för idag och där domar på sluten ungdomsvård normalt verkställs. Den maximala tiden för sluten ungdomsvård ska vidare förlängas, och den som fyller 18 år under verkställighet av straff i ett ungdomsfängelse ska överflyttas till en vanlig anstalt. Det ska göras en bred översyn av dagens lagstiftning gällande frihetsberövande av unga, inklusive förutsättningarna för häktning, bland annat för att polisen i fler fall kan hålla kvar en ung brottsmisstänkt i väntan på socialtjänst eller vårdnadshavare. Även tidsgränserna för kvarhållande behöver ses över för att socialtjänsten ska ges bättre möjligheter att pröva frågan om omedelbart omhändertagande utan att den unge släpps. Insatser görs för att socialsekreterare så långt möjligt ska vara samlokaliserade med polis på lokala polisstationer. En skyldighet för socialtjänsten ska införas att inom 24 timmar efter att ett barn gripits för ett brott kalla föräldrarna till ett samtal, så att socialtjänsten ska kunna få föräldrarna att medverka till insatser till stöd för den unga.

Straff för unga lagöverträdare

Straffreduktionen för de som är över 18 år ska tas bort. En utredning ska se över straffrabatten för de under 18 år och samtidigt överväga en sänkning av straffmyndighetsåldern.

Ny påföljd för unga

En ny påföljd, utvidgad ungdomsövervakning, ska införas som påföljd för unga, med utvidgad verktygslåda för polisen att kroppsvisitera den unge, efter åklagarbeslut kunna göra husrannsakan hos denna, och även kunna få domstols tillstånd till hemliga tvångsmedel.

24-timmarsgaranti i socialtjänsten

En skyldighet för Socialtjänsten ska införas att inom 24 timmar efter att ett barn gripits för ett brott kalla föräldrarna till ett samtal, så att socialtjänsten ska kunna få föräldrarna att medverka till insatser till stöd för den unga.

Lagen om vård av unga

Lagen om vård av unga (LVU) ska användas oftare för att skydda barn från utsatthet för våld, inklusive hedersrelaterat förtryck, eller för kriminella miljöer. LVU och anknytande regler i socialtjänstlagen ska utredas i syfte att skapa utökade möjligheter att omhänderta barn som på grund av omständigheter i hemmet är i nära kontakt med organiserad brottslighet eller annan kriminell verksamhet. Åklagare ska kunna ansöka och fatta beslut om omedelbart omhändertagande enligt lagen om vård av unga (LVU). Beslut om omedelbart omhändertagande ska liksom i dag skyndsamt prövas av förvaltningsdomstol.

Lagen om unga lagöverträdare

Inför en möjlighet att använda hemliga tvångsmedel mot personer under 15 år som begår grova brott genom att se över bland annat lagen om unga lagöverträdare (LUL). Vid brott som begås av minderåriga ska polisen, alternativt socialtjänsten, som huvudregel utreda eventuell påverkan från äldre. Brottsoffer ska ha rätt till juridiskt stöd även i de fall den misstänkte gärningsmannen inte är straffmyndig.

Föräldraansvar

En utredning ska se över olika möjligheter att förstärka föräldraansvaret och möjliggöra tidiga insatser för barn som begår brott, är i riskzonen för att göra det eller lever i andra former av utsatthet. Det handlar bland annat om att se över möjligheterna till ytterligare stöd för barn. Satsningen på föräldrastödsprogram byggs ut med målet att det ska finnas i alla kommuner i landet och satsningen på fritidskort genomförs. Vidare ska socialtjänstlagen ändras i syfte att ge socialtjänsten utökade befogenheter att besluta om tidiga och obligatoriska insatser för barnen eller deras vårdnadshavare, så kallat mellantvång. Vid alla placeringar av barn ska ökade insatser göras för att säkra en fungerande skolgång.

Ekonomiska och sociala konsekvenser kan ha en påverkan för hur föräldrar utövar sitt föräldraansvar över barn som riskerar att hamna i kriminalitet. Sedan tidigare finns vissa möjligheter att ålägga vårdnadshavare ett solidariskt skadeståndsansvar för barns brottslighet. Andra sätt att påverka föräldrar genom ekonomiska och sociala konsekvenser bör prövas. Det kan handla om ändringar i vårdnadshavare skadeståndsskyldighet eller andra ekonomiska åtgärder.

En fullständig och genomgripande översyn av strafflagstiftningen genomförs

Skärpta straff för vålds- och sexualbrott m.m.

Straffskalorna, påföljderna och systemet för straffmätning ska ses över. Straffen för våldsbrott, sexualbrott (där livstid ska övervägas för de grövsta brotten), angrepp mot poliser, och annan brottslighet som hotar rättsstatens och samhällets fundament ska skärpas ytterligare i förhållande till andra brottstyper. Gällande brott som hotar rättsstatens och samhällets fundament bör SOU 2022:2 fungera som utgångspunkt, men där bör också kompletteras med att brott som riktar sig mot lokaler, exempelvis socialtjänstkontor, skolor och avhopparverksamhet ska förenas med högre straffvärde då verksamheten försvåras med sådana attacker.

Stärkt straffrättsligt skydd för poliser

Skyddet för poliser ska stärkas. Straffen för våld och hot mot tjänsteman skärps, missfirmelse mot tjänsteman ska återinföras. Straffet för blåjussabotage ses i samband med detta över för en sammanhängande straffskala. Ersättningsreglerna för poliser som drabbats av brott ska stärkas.

Skärpta straff för gängrelaterad brottslighet

Skärp straffen för brott som typiskt sett begås inom ramen för gängbrottslighet. Det handlar bland annat om vapenbrott, övergrepp i rättsak, utpressning, bedrägeri, ocker, rån och olaga hot. Gängbrottsutredningen bör ses som utgångspunkt, där vissa straffskalor justeras upp i skärpande riktning.

Fängelsepresumtionen avskaffas

Fängelsepresumtionen ska avskaffas. Det innebär, tillsammans med det faktum att straffen för flertalet brott ska skärpas, att fängelse kommer dömas ut i fler fall än idag. De gränser som idag uppställs i praxis om vilka straffvärden som talar för fängelse ska ses över.

Billighetsskälerna samt de försvårande och förmildrande omständigheterna i brottsbalken ses över

Billighetsskälerna – utom såvitt avser bestämmelsen om kronvittnen – ses över med inriktningen att de ska utmönstras eller inte ha samma påverkan på straffet som idag. Även försvårande och förmildrande omständigheter ses över med utgångspunkten att försvårande

omständigheter, såsom brott mot äldre och mot barn, påverkar straffmättningsvärdet i större utsträckning än idag.

Dagens form av mängdrabatt avskaffas

Straffreduktionen för flerfaldig brottslighet revideras. Vid konstruktion av gemensam straffskala för brottslighet ska som huvudregel respektive brotts fulla straffvärde gälla för de tre allvarligaste brotten, först därefter ska viss reduktion på straffet ges. För det fall det rör sig om allvarliga brott mot person så bör dock förutsättningarna till straffreduktion inskränkas ytterligare. Regler som inskränker den maximala längden på den gemensamma straffskalan ses samtidigt över.

Återfall ska straffas hårdare

Återfall i brott ska straffas hårdare. Vid upprepade återfall bör det utdömda straffet kunna överstiga straffskalan för det brott som en gärningsperson döms för. De begränsande regler som finns i 26 kap 2 § brottsbalken, där det maximala straffet begränsas ska reformeras.

En ny påföljd: Förvaringsdom

En ny påföljd, förvaringsdom, ska införas. Livstidsstraff ska fortsätta gälla för allvarliga brott. Förvaringsdom ska kunna utdömas för personer som utgör en samhällsfara genom exempelvis hög risk för återfall i allvarlig brottslighet.

Villkorlig frigivning

Dagens regler om villkorlig frigivning ses över i syfte att ersättas med ett nytt system som innebär att villkorlig frigivning som huvudregel inte beviljas, utan endast om det föreligger särskilda skäl. Särskilda skäl ska innefatta ett gott uppförande och omständigheter som i det individuella fallet talar emot att den intagne återfaller i brottslighet. Villkorlig frigivning ska aldrig kunna ske tidigare än efter att 3/4 av straffet verkställts. Möjligheterna att förlänga övervakningsperioden ska samtidigt ses över för att undvika att personer som sitter av hela straffet slipper övervakning efter avtjänat straff. En förlängning av övervakningsperioden ska inte påverka straffvärdet.

En stärkt nödvärnsrätt

En utredning ska utvärdera hur nödvärnsrätten ska stärkas. Det handlar bland annat om att införa en utökad nödvärnsrätt för den som angrips i sitt hem, i närhet till sin familj eller om personen är underlägsen till antal eller storlek.

Preskriptionsbestämmelserna ska revideras

I första ledet genomförs SOU 2021:90. I andra ledet tillsätts ytterligare en utredning med uppgift att överväga och föreslå utmönstringen av påföljdspreskription i svensk rätt. Särskilda ungdomspåföljder för unga som håller sig undan och blivit myndiga ska kunna omvandlas till motsvarande påföljd för vuxna innan påföljden verkställs. Vidare ska preskriptionstiden slopas för alla former av sexualbrott mot barn under 18 år.

Övriga reformer

En översyn av kamerabevakningslagen

Kamerabevakningslagen ses över för att möjliggöra kamerabevakning oftare och på fler platser. Bland annat bör kommunernas rätt att kameraövervaka utan att behöva ansöka om tillstånd utökas. Vidare bör kraven för Polisen att bedriva kamerabevakning sänkas – bl.a. bör kravet på att en viss plats ska vara "brottsutsatt" tas bort som förutsättning för kamerabevakning. På längre sikt bör Polisens uppdrag att bedriva kamerabevakning utökas avsevärt.

Kriminalvården

- **Kriminalvården expanderas kraftigt**

Kriminalvården ges i uppdrag beräkna hur många nya fasta anstalts- och häktesplatser som måste byggas, och hur frivården ska dimensioneras, för att regeringsunderlagets förslag ska kunna genomföras. I samband med detta måste också kostnadseffektiviseringar prioriteras. Det handlar bland annat om att utnyttja stordriftsfördelar och andra åtgärder för att sänka dygnskostnaden.

- **Överföring av straffverkställighet**

Kriminalvården uppdras att prioritera arbetet med överföring av straffverkställighet. En utredning uppdras föreslå författningsändringar som möjliggör överföring av straffverkställighet i fler fall. Översynen ska gälla både överföring av straffverkställighet inom EU och till tredje land.

- **Kriminalisering av rymning**

Rymning från anstalt, häkte och övriga frihetsberövande åtgärder ska kriminaliseras.

- **Rätten till permission inskränks**

Reglerna om permission ses över. Bland annat bör permission som huvudregel aldrig ges till aktiva gängkriminella. Regler om ett större hänsynstagande till brottsoffret ska införas. Permissioner ska exempelvis inte kunna äga rum i närheten av ett brottsoffrets bostad, arbetsplats eller annan plats där brottsoffret normalt uppehåller sig. Möjligheterna till obevakade permissioner bör ses över i syfte att inskränkas.

- **En utredning om att hyra anstaltsplatser utomlands**

Möjligheten att hyra anstaltsplatser i andra länder ska utredas med syfte att få ett avtal på plats om att hyra anstaltsplatser i jämförbara länder i Sveriges närområde för att avhjälpa platsbristen i svensk kriminalvård. Utredningen ska även överväga en permanent ordning där fängelseplatser kan hyras utomlands när kapacitetsbrister uppkommer eller för att användas för intagna som dömts till utvisning på grund av brott.

Provokativa åtgärder

Användningen av provokativa åtgärder lagfästs. En utredning ska se över i vilken utsträckning provokativa åtgärder är möjliga och lämpliga att använda. I synnerhet ska provokativa åtgärders användning gällande sexualbrott på internet beaktas.

Anonymitet i brottsbekämpningen

Uppgifter i offentliga handlingar om beslutsfattare i Polis och andra myndigheter ska i ökad utsträckning kunna anonymiseras. Poliser och andra utsatta yrkeskategorier, i synnerhet sådana som hanterar ärenden med koppling till organiserad kriminalitet, i högre frekvens utsätts för otillbörlig påverkan, ska kunna erhålla skyddade uppgifter för sig själv och för sin familj.

Skadestånd

Regelverket för brottsskadeersättningen ses över i syfte att minska brottsoffrets ansvar att själv driva in hela skadeståndet från gärningsmannen. Ersättning för felaktigt frihetsberövande ska kunna nekas eller sättas ned dels om fällande dom kvarstår, dels om andra omständigheter föreligger som gör sådan ersättning oskälig.

Kontaktförbud

För att öka brottsoffrens skydd och rörelsefrihet ska det geografiska området för kontaktförbud utökas kraftigt vid en särskilt allvarlig hotbild, och i vissa fall kunna omfatta hela kommuner eller motsvarande. Möjlighet till husrannsakan för att delge beslut om kontaktförbud ska införas. Fler kontaktförbud, om så krävs med elektronisk övervakning, ska meddelas inför rättegångar för att skydda målsägande och vittnen, även vid brott där unga är inblandade.

Tullverket

Tullverkets verksamhetsområde utökas till att omfatta brottsbekämpande uppgifter i större utsträckning. I samband med detta ska myndighetens uppdrag och befogenheter ses över. Utgångspunkten är en effektiv och ändamålsenlig kontroll över gränsen, både gällande passager och brott som begås i samband med gränsövergångar och i gränsnära områden. Utförelse av stöldgods ska kriminaliseras.

Lag om särskild utlänningskontroll

Ytterligare restriktioner ska utredas, liksom andra länders arbete med avtal om diplomatiska garantier för att verkställa utvisningar. Förvarstider för säkerhetsärenden utvidgas.

Vapenlagstiftningen

Vapenlagen ska utredas brett. Utredningen ska bland annat föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som tar över licensprovningen från Polismyndigheten. Utredningen ska även föreslå ett uppdelat regelverk för licensärenden å ena sidan och illegala vapen å andra

sidan. Straffskalorna för respektive del bör skilja på allvaret i den organiserade brottslighetens användning av vapen jämfört med brister i licensfrågor för jägare och sportskyttar.

Ett nationellt tiggeriförbud utreds

Ett nationellt tiggeriförbud ska utredas. I utredningens uppdrag ska ingå att pröva för- och nackdelar med ett system med möjlighet till kommunala tiggeriförbud jämfört med ett nationellt förbud. Utredningen ska, oavsett ställningstagande, lägga fram ett författningsförslag som innebär tiggeriförbud i Sverige.

Bekämpa välfärdsbrottslighet

En ny myndighet ska ansvara för alla utbetalningar från både kommunal och statlig nivå. För att ge en samlad bild och effektivisera välfärdsutbetalningar ska ett transaktionskonto tas fram och administreras av myndigheten. En kartläggning av felaktiga utbetalningar på kommunal och regional nivå bör göras. Bidragsbrottslagen ska skärpas och även omfatta stöd till företag.

Pröva ett system med ungdomskriminalitetsnämnder och tillåt beivralan mot unga i fler fall

I Danmark finns ett system med ungdomskriminalitetsnämnder ledda av en domare med representanter från polis och kommun. Syftet är att vidta tidigare, mer konsekventa och kraftfulla åtgärder mot bakgrund av utvecklingen av gängmiljöerna, där kriminella inriktar sig på utsatta och lättpåverkade barn och unga. En utredning om att införa ett liknande system pågår. Uppdraget ska emellertid inte redovisas förrän 30 augusti 2024 och bör slutföras tidigare. Beivralan mot barn under 15 år ska användas i fler fall.

Ny socialtjänstlag och brottsförebyggande insatser för att bryta nyrekrytering

Det brottsförebyggande arbetet ska prioriteras under nästa mandatperiod. Statens ansvar behöver här utökas. Socialtjänstlagen behöver reformeras och det brottsförebyggande arbetet samt arbetet att ta människor ur kriminalitet ska tydliggöras och lagfästas. Fler öppna stödformer inrättas, exempelvis vid familjecentraler som finns idag och som byggs ut. Detta för att minska oron för kontakt med sociala myndigheter. Kommunernas brottsförebyggande arbete ska regleras i lag.

En nationell social insatsstyrka inrättas, som ska göra omvärldsanalys och förmedla beprövade metoder för att förebygga brott och utbilda socialsekreterare i att hantera unga som begår eller är i riskzonen för att begå brott. Det ska finnas en operativ funktion som kan användas på platser där kriminalitet och våld eskalerat eller där socialtjänsten är hårt ansträngd

Ny socionomutbildning

Socionomutbildningen reformeras för att göra kriminalitet bland ungdomar till ett obligatoriskt utbildningsmoment. Möjlighet till specialisering på ungdomsbrott införs i utbildningen. Särskilda forskningsmedel anslås till området sociala insatser mot unga i kriminalitet.

Breddad och skärpt lagstiftning mot hedersrelaterat förtryck och hedersrelaterade maktstrukturer

Lagstiftning mot hedersrelaterat förtryck ska skärpas, stödet till utsatta förbättras och myndigheternas arbete effektiviseras. Bland annat kriminaliseras kontrollerande beteende, oskuldskontroller, oskuldsooperationer, oskuldsintyg och stämpling och försök till vilseledande till tvångsäktenskapsresa. Vidare utreds behov av lagändringar i syfte att s.k. omvändelseterapi under hot eller på annat sätt tvinga någon att försöka förändra sin sexuella läggning ska vara förbjudet. Detta ska ske med respekt för grundlagsskyddade fri- och rättigheter, såsom religionsfriheten. Straffskalan för bl.a. hedersförtryck, äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa skärps. Skolans och elevhälsans roll för att motverka hedersrelaterat förtryck ska synliggöras. Insatserna för försvunna barn ska förstärkas och vite ska kunna utdömas för vårdnadshavare som inte medverkar till att barnen återförs. Preskriptionstiden för hedersrelaterade brott mot barn ska förlängas. Äktenskap mellan kusiner ska inte vara tillåtet.

Stöd och information till utsatta

Ökade insatser ska göras för att brottsoffer och potentiella brottsoffer ska ha full kännedom om sina rättigheter och om möjligheter till hjälp och stöd. Riktade insatser ska ske till personer i en särskilt utsatt situation, såsom barn och unga, äldre samt personer utsatta för hedersrelaterat förtryck.

Direktiv samarbetsprojekt Migration och integration

1. Inledning

Denna projektplan beskriver hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, och Liberalerna i ett samarbetsprojekt kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer på området migration och integration. Samtliga förslag som läggs fram inom ramen för projektet ska vara i enlighet med de bindande internationella regler som Sverige åtagit sig att följa. Det innebär bland annat att asylrätten kommer att upprätthållas.

Samarbetsprojekten bereder politiska frågor från ax till limpa, från problemanalys till genomförande av reformförslag. Inom ramen för projekten genomförs beredningsprocesserna i sin helhet avseende exempelvis utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning, EU-ärenden som påverkar de frågor som samarbetsprojektet omfattar, samt i förekommande fall också uppdrag, utredare eller regleringsbrev till myndigheter i samarbetsprojekten. Samarbetsprojekten bedrivs med fasta former för avstämning, information och beslut. I ärenden som faller inom ramen för samarbetsprojekten ska formell samordning i Regeringskansliet ske på samma sätt mellan alla samarbetspartier. Det blir garanten för fullt och lika inflytande mellan samarbetspartierna. Samarbetet innebär också att de ingående partierna inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen i de frågor som direktiven till samarbetsprojekten omfattar.

1.1. Syfte och mål

Syftet med projektet är att ta fram en reformagenda med konkreta politiska förslag som löser Sveriges viktigaste samhällsproblem inom migrationspolitikens och integrationspolitikens område.

Målet är att:

- Skapa ett paradigmskifte i synen på asylmottagande, för att utgångspunkten ska vara att skydd för den som flyr en konflikt eller kris ska erbjudas tillfälligt och för den som flyr Sveriges närområde. Sverige ska inte i något avseende vara mer generöst i synen på asyl än vad som följer som förpliktelser enligt EU-rätt eller andra juridiskt bindande internationella traktat.
- Att migrationspolitiken i övrigt ska vara ansvarsfull.
- Att införa en kravbaserad integrationspolitik, där den som långvarigt befinner sig i Sverige ska ta ansvar för att bli en del av det svenska.
- Att komma till rätta med skuggsamhället.

1.2. Avgränsningar

Samarbetsprojektet Migration och integration ska genomföra reformer för att lösa samhällsproblem på migrations- och integrationspolitikens område. Avgränsningen av

områden som behandlas i projektet är de frågor som tas upp under avsnitt 3. Inga ytterligare frågor kommer att beredas i projektet.

Samtliga förslag i projektet med påverkan på budgetpropositionen ska behandlas i ordinarie budgetprocess där utgifter måste vägas mot varandra. Det finns ingen garanti för att frågor som bereds i projektet automatiskt är garanterade finansiering i budgetpropositionen. Den förhandlingen sker separat från samarbetsprojektet i budgetprocessen.

1.3. Metod och modell

Om nya reformförslag bereds i projektet ska konsekvenserna av förslagen analyseras i enlighet med kraven i kommittéförordningen (1998:1474) som reglerar statens offentliga utredningar. Konsekvensanalysen ska ge en strukturerad kvalitativ, kvantitativ och allsidig bedömning av vad förslaget innebär.

Även om behov skulle uppkomma av skyndsam hantering av förslagen i samarbetsprojektet ska beredningskraven upprätthållas.

2. Ägarskap och arbetsformer

Samarbetsprojekten arbetar på uppdrag av partiledarna. Projektet leds av en arbetsgrupp som återrapporterar till partiledarna på regelbunden basis.

Ansvarig för respektive samarbetsprojekt är statsråd och statssekreterare för respektive sakområde som projektet i huvudsak avser. I samarbetsprojektet Migration och integration är Justitiedepartementet huvudansvarigt. Projekten handläggs av tjänstemän på Regeringskansliet. Ansvarig för det praktiska genomförandet i arbetsgruppen är en statssekreterare i Justitiedepartementet. I samarbetsprojektet deltar vanligtvis andra berörda statssekreterare, en politisk tjänsteman från vardera samarbetsparti samt politiska företrädare och tjänstemän från berörda departement.

Projektgruppen ses i samarbetsprojekten med hög regelbundenhet för informationsutbyte, förhandlingar och inriktning till beslut. Projektet bör ha utbyte på veckobasis. I normalfallet startar projekten upp i slutet av året, efter partiledarnas beslut. Efter årsskiftet pågår projektarbetet i hög takt fram till budgetarbetet tar vid. Om frågor inte löses i projektet, hissas frågan till samordningskanslierna för beredning.

2.1. Kommunikation

Alla partier som ingår i samarbetet ska ha synlighet och kunna vara avsändare vid beslut om reformer. I samarbetsprojekten finns endast en samordnad planering för extern kommunikation. Beredningen av kommunikation sker i samarbetsprojekten i former som överenskomms mellan samarbetspartierna.

3. Reformen som ska genomföras i projektet

Inre gränskontroller till Sverige ska stärkas

1) Polismyndigheten ska uppdras att genomföra inre gränskontroller i högre grad där sådana gränskontroller bedöms ha effekt på irreguljär migration och gränsöverskridande brottslighet. Möjligheten att i samverkan med andra länder utlokalisera svensk gränspolis till EU-flygplatser för kvalitativa pass- och identitetskontroller från destinationer från vilka många tar sig till Sverige illegalt ska övervägas.

2) Förslag i SOU 2021:92 om effektivare åtgärder för att bl.a. utföra bevakning och inre utlänningskontroller i gränsområden ska genomföras.

3) En departementspromemoria ska tas fram i syfte att se över hur gränskontroller i högre utsträckning kan användas för att bekämpa irreguljär migration till Sverige. I uppdraget ska bland annat ingå att:

- Utredda och föreslå författningsändringar eller andra åtgärder som syftar till att ytterligare förbättra Sveriges förmåga att vid gränserna bekämpa irreguljär migration och gränsöverskridande kriminalitet.
- Föreslå författningsändringar som innebär att regeringen ska ha möjlighet att återinföra identitetskontroller vid transporter som utförs med buss, tåg eller passagerarfartyg till Sverige från en annan stat.

Uppdrag till Polismyndigheten ska fastställas i regleringsbrev för 2023. En proposition med förslag för att stärka gränskontroller och transportöransvaret ska genomföras under 2023.

Ökad användning av biometriska data i utlänningsärenden, avskaffande av preskription m.m.

Tilläggsdirektiv ska beslutas till den pågående utredningen om åtgärder för att stärka återvändandeverksamheten (Ju 2022:12) för att ytterligare stärka användningen av biometri inom utlänningsrätten. Uppdraget ska utökas till att:

- Utredda och föreslå författningsändringar som innebär att biometriska uppgifter som DNA-uppgifter om tredjelandsmedborgare som ansöker om uppehållstillstånd i Sverige i högre utsträckning än i dag ska samlas in och sparas i sökbara register. Den nedre åldersgränsen för inhämtning av biometriska data ska sänkas.

- Utredda och föreslå författningsändringar om att biometriska register om utlänningar ska kunna användas i större utsträckning av myndigheter för att höja kvaliteten i utlänningsärenden, vid inre utlänningskontroller och vid genomförande av folkräkning.
- Utredda och vid behov föreslå författningsändringar om att biometriska uppgifter om utlänningar ska kunna delas mellan olika myndigheter i större utsträckning för att möjliggöra identifiering av utlänningar och omöjliggöra identitetsfusk eller bidragsbrott.
- Utredda och vid behov föreslå författningsändringar om att biometriska uppgifter om utlänningar, främst fingeravtryck och bild, där det är lämpligt ska kunna kontrolleras vid kontakt med myndigheter, genom automatiserade läsare, antingen mot innehavarens identitetshandlingar, eller mot en central databas.
- Föreslå författningsändringar som innebär förlängd eller avskaffad preskriptionstid för beslut om utvisning och avvisning. Tiden innan det är möjligt för en sökande att på nytt söka asyl efter ett avslag ska förlängas.
- Utredda och föreslå författningsändringar om att återreseförbud ska löpa under en längre tid.

Utökad arbete och förstärkta möjligheter till inre utlänningskontroller och effektivt verkställighetsarbete

1) Satsningen ska ske med inriktningen att identifiera, omhänderta och säkerställa att personer som befinner sig i Sverige utan tillstånd får lämna landet samt att genomföras på platser och med metoder som ger högst resultat, utifrån myndigheternas expertkunskap och erfarenhet.

2) En breddad översyn ska göras av regelverket kring inre utlänningskontroller för ett mer effektivt arbete för att upptäcka personer som uppehåller sig illegalt i Sverige. Inom ramen för översynen ska man bland annat:

- Kartlägga och analysera regler som hindrar ett mer effektivt arbete mot irreguljär migration och personer utan rätt att visas i Sverige som går under jorden i väntan på utvisning eller annars befinner sig i landet utan myndigheters kännedom samt ta fram författningsändringar för att effektivisera arbetet. Utredaren ska bland annat se över grunderna för när inre utlänningskontroller får utföras, för att i högre utsträckning ta hänsyn till omständigheter som erfarenhetsmässigt leder till att fler tillståndslösa personer upptäcks, samtidigt som intresset av objektiva och rättssäkra grunder bejakas.
- Införa en förstärkt möjlighet till att omhänderta och tömma digitala media, kroppsvisitation, undersökning av bagage vid inre utlänningskontroll. Möjlighet att ta DNA-prov vid inre utlänningskontroll bör utredas.

- Lämna förslag till en ordning med informationsutbyte och anmälningsplikt mellan Polisen och myndigheter som kan antas komma i kontakt med personer som befinner sig illegalt i landet. Kommuner och myndigheter ska vara skyldiga att informera Migrationsverket och Polismyndigheten när de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd. Det innebär att myndigheter som en person kan komma i kontakt med får ett ansvar för att säkerställa personens lagliga rätt att vistas i Sverige. Genom informationsplikten ska möjligheterna att leva i landet utan tillstånd försvåras. Det kan finnas situationer där en anmälan skulle strida mot ömmande värden, till exempel i sjukvården. Undantag från informationsplikten behöver därför utredas närmare.
- Utreda och föreslå författningsändringar om utökade befogenheter för Polismyndigheten vid inre utlänningskontroll att till exempel omhänderta personer som inte kan göra sin identitet och tillståndsenliga vistelse i Sverige sannolik i avvaktan på fullständig utredning.
- Vidta åtgärder för att integrera och prioritera arbetet med inre utlänningskontroller i polisens löpande verksamhet.

Uppdrag till Polismyndigheten beslutas i regleringsbrev för år 2023 med ett kvantifierbart mål. En utredning om ytterligare åtgärder ska tillsättas våren 2023 i den mån det inte är tillräckligt med eventuellt tilläggsdirektiv till utredningen om åtgärder för att stärka återvändandeverksamheten (Ju 2022:12).

Samlat ansvar och intensifierat arbete för återvändandeverksamhet

1) Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket och Kriminalvården ska ges ett förstärkt uppdrag att samverka när det gäller återvändandeverksamheten, och resurser för detta ändamål om så behövs.

2) Ett arbete ska genomföras för att prioritera och stärka återvändandeverksamheten i övrigt, bl.a. genom att se över myndigheternas ansvarsfördelning. Antalet förvarsplatser ska öka och kompletteras med alternativ om elektronisk eller annan övervakning av personer som väntar på verkställighet. Säkerheten på Migrationsverkets förvar ska öka, bl.a. genom stärkta möjligheter att visitera intagna, kontrollera besök och genomöka bostadsutrymmen.

Kompletterande åtgärder för personer som fått avslag men inte tagits i förvar bör i övrigt innefatta införandet av en boendeskyldighet som innebär restriktioner för den enskilde från att röra sig fritt. Den enskilde kan bl.a. behöva anmäla sig flera gånger om dagen eller infinna sig på boendet mellan vissa klockslag.

Asyllagstiftningen ska anpassas efter den rättsliga miniminivån enligt EU-rätten Sveriges lagstiftning för asylmottagande och anknytande regelverk och villkor ska anpassas för att inte vara mer generöst än vad som är en skyldighet för en medlemsstat enligt EU-rätten.

1) Regeringen ska snarast efter regeringstillträdet besluta om en proposition till riksdagen som motsvarar utskottsinitiativet i socialförsäkringsutskottet av den 3 maj 2021, för att begränsa den humanitära skyddsgrunden.

2) En utredning ska genom en genomlysning av svensk rätt i förhållande till EU-rätten ta fram förslag till författningsändringar och andra åtgärder som syftar till att så långt det är rättsligt möjligt begränsa asylsökandes rättigheter.

I arbetet ska ingå att skärpa regler om bevisbörda och beviskrav enligt vad som är möjligt enligt EU-rätten. Det ska vara den sökandes skyldighet att styrka sin ansökan och identitet och rättsliga möjligheter att betrakta ansökningar som ogrundade ska fullt ut genomföras, med de rättsföljder som i restriktiv riktning är möjliga att genomföra enligt EU-rätten. Grunderna för att bevilja uppehållstillstånd ska inte vara fler eller mer generösa än vad som följer av EU-rätten.

Den enskildes rättigheter under asylprocessen inte ska vara mer långtgående än vad EU-rätten fordrar, innebärande att t.ex. rätten till tolk, offentligt bekostat rättsligt biträde, bistånd eller ombud ska ses över. Processuella åtgärder som är möjliga för att påskynda gräns- och transitförfaranden ska genomföras om svensk rätt är mer förmånlig för den sökande än vad som följer av EU-rätten. Även materiella mottagningsvillkor ska villkoras eller begränsas i den mån det är möjligt enligt EU-rätten utan att entydigt försvåra möjligheten till integration.

Rätten till familjeåterförening eller villkoren för anhöriga till den med uppehållstillstånd i Sverige på asylrelaterade grunder ska inte vara mer långtgående än vad som är föreskrivet som miniminivå för olika anknytningskategorier.

Anhöriginvandring till den som har uppehållstillstånd i Sverige ska inte tillåtas till en vidare krets eller med mer generösa villkor än vad som följer av EU-rätten.

Asylrelaterade uppehållstillstånd ska vara tidsbegränsade och institutet PUT ska utmönstras till förmån för ett nytt system som utgår från berörd invandrares skyddsstatus.

En utredning ska se över under vilka förutsättningar befintliga permanenta uppehållstillstånd ska kunna omvandlas, till exempel genom att med en tidsfrist ge berörda uppehållstillståndsinnehavare realistiska möjligheter att erhålla medborgarskap. Sådana förändringar ska ske inom ramen för grundläggande juridiska rättssäkerhetsprinciper.

Utredningen ska i detta syfte och utifrån vad som i övrigt följer av intresset av en restriktiv asyllagstiftning särskilt analysera i vilken utsträckning möjligheter finns att skärpa regelverk och villkor enligt det omarbetade skyddsgrundsdirektivet och det omarbetade asylprocedurdirektivet samt andra relevanta EU-direktiv som genomförts i Sverige. I dessa

delar ska författningsförslag tas fram. Utredningen ska också föreslå vilka åtgärder i övrigt som är rättsligt möjliga att genomföra i syfte att anpassa Sveriges asyllagstiftning och mottagande till en miniminivå.

Utredningen ska tillsättas våren 2023 och lämna delbetänkanden i lämplig ordning. Förslag om utmönstrande av permanenta uppehållstillstånd ska genomföras senast våren 2024. Övriga förslag för att anpassa svensk asyllagstiftning till en rättslig miniminivå enligt EU-rätten ska genomföras genom proposition till riksdagen senast våren 2026.

Återinförd registrering för EES-medborgare

En utredning ska uppdras ta fram lagstiftning och föreslå åtgärder i övrigt för registrering av EES-medborgare som vistas i Sverige längre än tre månader.

Begränsning av vidarebosättning till Sverige

- Sverige ska under kommande mandatperioden ta emot 900 kvotflyktingar per år.
- Sverige ska, liksom flera andra länder, ställa krav till FN-organet UNHCR i vilket underlag kvotflyktingarna ska väljas från. Urvalet ska utgå från kriterier som ger en välgrundad prognos för god integration i det svenska samhället och i förhållande till svenska värderingar. Inom den ramen ska kvinnor och flickor samt utsatta grupper som HBTQ-personer prioriteras.
- Det ska utredas och föreslås författningsändringar varigenom Sveriges mottagande av vidarebosatta bestäms dels genom att kommunerna ingår avtal med Migrationsverket om att ta emot ett visst antal kvotflyktingar utifrån respektive kommuns integrationskapacitet, dels genom att regeringen fastställer Sveriges totala mottagande efter samråd med kommunerna.
- Det är viktigt att det blir en fördelning av mottagande bland Sveriges kommuner och det hänsynstagande som enligt bosättningslagen ska tas till en kommuns sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen får genomslag.

Skärpta villkor för arbetskraftsinvandring

Det ska ske ett utredningsarbete som ska få i uppdrag att se över regelverket för arbetskraftsinvandring i syfte att höja inkomstgränsen. Utgångspunkten ska vara att arbetstillstånd endast ska beviljas om det arbete till vilket arbetskraftsinvandring sker i normalfallet har en lönenivå motsvarande medianlönen. Den exakta nivån blir en fråga för utredningen att ta ställning till.

Utredningen ska – i den utsträckning SOU 2021:88 behöver kompletteras - bl.a. få i uppdrag att utreda och kartlägga problem relaterade till arbetskraftsinvandringen. I detta uppdrag kommer ingå att kartlägga lönenivåer, samt förekomsten av missbruk och missförhållanden kopplade till arbetskraftsinvandring på den svenska arbetsmarknaden.

Utredningen ska även särskilt få i uppdrag att lämna följande förslag.

- Författningsändringar varigenom arbetstillstånd endast kan beviljas utlänning som ordnat en heltäckande sjukvårdsförsäkring för den första tillståndstiden.
- Förslag som innebär att regeringen bemyndigas att föreskriva att vissa yrkesgrupper undantas från möjligheten att beviljas arbetstillstånd, till exempel personliga assistenter. Regeringen ska också kunna föreskriva om lägre lönekrav för enskilda yrkesgrupper
- Lämna förslag om vilka sekreteshinder som kan undanröjas mellan myndigheter för att motverka arbetskraftsexploatering.
- Föreslå åtgärder för att begränsa möjligheten för asylsökande att kunna erhålla undantag från kravet på arbetstillstånd under tiden de väntar på att asylansökan avgörs.
- För att stärka Sveriges konkurrenskraft som forskningsnation undersöks och vid behov författningsregleras särskilda bestämmelser för doktorander och forskare gällande möjligheten till uppehållstillstånd efter en viss tids sammanhängande anställning.
- Utredningen ska inte lägga förslag som inskränker Migrationsverkets möjlighet enligt gällande rätt att avstå från att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för en arbetskraftsinvandrande på grund av att arbetsgivaren utan uppsåt begått mindre eller obetydliga fel i frågan om villkoren för arbetstillstånd, även om felet upptäcks efter det att tillståndstiden löpt ut eller om Migrationsverket uppmärksammat det.

Inom ramen för arbetet ska också ingå att, i den utsträckning SOU 2021:5 och SOU 2021:88 behöver kompletteras, ta fram förslag till åtgärder för att effektivare upptäcka dold exploatering av arbetskraftsinvandrande, till exempel att arbetstagarens faktiska arbets- och lönevillkor skiljer sig påtagligt negativt från vad som sägs gälla i det skriftliga avtalet, samt i sådana situationer ge arbetstagaren ökat skydd och stärka sanktionsmöjligheterna mot arbetsgivaren.

I vilken form detta utredningsarbete bör ske – en ny fristående utredning eller t.ex. genom tilläggsdirektiv till den nu pågående Utredningen om en behovsprövad arbetskraftsinvandring (Ju 2022:11) – bör bli föremål för närmare överväganden.

Översyn av prövningen av asylansökan från säkra länder

En översyn ska göras av det befintliga regelverket om säkra ursprungsländer för att möjliggöra att länder där delar av landet kan betraktas som säkert förs upp på listan samt för

att överväga att flytta ansvaret för listan om säkra länder från Migrationsverket till Regeringskansliet.

Transitcenter ska införas för hela asylprocessen

Tilläggsdirektiv ska beslutas för den pågående utredningen om ett ordnat initialt mottagande av asylsökande (Ju 2021:12) för att förändra uppdraget i syfte att analysera och ta fram förslag för hur transitcenter kan införas i enlighet med asylprocedurdirektivet artikel 43. Utgångspunkten ska vara att hela asylprocessen ska ske i transitcenter och att asylsökande ska tillbringa hela handläggningstiden i transitcenter.

Utredningen ska bland annat:

- Kartlägga och analysera hur transitcenter för asylsökande implementerats i andra länder inom EU och andra jämförbara länder.
- Utredda och lämna författningsförslag för att avskaffa EBO-bestämmelserna och förlägga asylprocessen till transitcenter/ankomstcenter.
- Utredda och lämna författningsförslag om att asylsökande ska åläggas att vistas i transitcenter under tiden deras asylansökan handläggs.
- Utredda hur införandet av transitcenter förhåller sig till grundlag och Europakonventionen.
- Analysera och ta fram förslag om vilka restriktioner och tvångsmedel som, i enlighet med Mottagandedirektivets artikel 7, ska kunna användas för att förebygga att asylsökande avviker eller går under jorden, eller om en anmälningsplikt för asylsökande ska införas i kombination med indragna rättigheter för asylsökande som avviker.
- Identifiera var, med vilket huvudmannaskap och med vilka praktiska förberedelser sådana transitcenter lämpligen kan upprättas.
- Identifiera och ta fram förslag till vilka följdändringar som är nödvändiga att genomföra för att inrätta ett system med transitcenter.

Utred en möjlighet att utvisa en utländsk medborgares på grund av bristande vandel

Den som befinner sig i Sverige och åtnjuter svenska gästfrihet har en skyldighet att uppvisa respekt i förhållande till grundläggande svenska värderingar och inte i handling missakta befolkningen. En utredning ska därför uppdras att analysera förutsättningarna att återinföra möjligheten att utvisa utlänningar av bristande vandel. Med bristande vandel avses förhållanden såsom bristande regelefterlevnad, association med kriminell organisation, nätverk eller klan, prostitution, missbruk, deltagande i våldsbejakande eller extremistiska

organisationer eller miljöer som hotar grundläggande svenska värden eller om det i övrigt föreligger otvetydigt konstaterade anmärkningar i fråga om levnadssättet. I arbetet ska ingå att:

- Kartlägga möjligheterna att utvisa utlänningar i tidigare svensk utlänningslagstiftning.
- Kartlägga möjligheten att utvisa utlänningar på grund av bristande vandel i andra jämförbara länder.
- Analysera de rättsliga möjligheterna att utvisa utlänningar på grund av bristande vandel utifrån svensk grundlag, EU-rätten, Europakonventionen, och andra folkrättsliga åtaganden.
- Ta fram författningsförslag för att i den utsträckning det är möjligt återinföra en möjlighet att utvisa utlänningar på grund av bristande vandel.

Asylsökandes ansvar för kostnaderna för mottagandet

En utredning ska uppdras att överväga för- och nackdelar med ett system som innebär att asylsökanden bär en större del av kostnaden – i form av en fast avgift – för mottagandet. Utredningen ska i detta avseende särskilt beakta det utrymme för en sådan ordning som EU-rätten föreskriver.

Skärpta krav för medborgarskap

1) De förslag på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap som föreslagits i SOU 2021:2 ska läggas fram i proposition till riksdagen.

2) En ny utredning ska tillsättas för att ta fram ytterligare skärpta krav för att erhålla svenskt medborgarskap. Utredningen ska bland annat:

- Utredda och föreslå en återgång till en längre hemvisttid, om minst 8 år, för att en utlänning i normalfallet ska komma i fråga för svenskt medborgarskap.
- Utredda och föreslå ytterligare skärpta kunskaper om Sveriges samhälle och kultur för att komma i fråga för svenskt medborgarskap.
- Utredda och föreslå en huvudregel som innebär ett återinfört krav på egenförsörjning för att komma i fråga för svenskt medborgarskap.
- Utredda och föreslå skärpta krav på hederlig vandel som ett krav för medborgarskap. Vandelsprövningen ska innefatta kontroll av tidigare brottslighet i hela EU.
- Utredda och vid behov föreslå att en lojalitetsförklaring, medborgarskapssamtal eller liknande ceremoniellt inslag av obligatorisk karaktär ska utgöra slutpunkt i processen att upptas till medborgare.

- Ta fram förslag som innebär att medborgarskap ska kunna återkallas för den med dubbla medborgarskap som begått systemhotande brottslighet eller vars medborgarskap beviljats till följd av oriktiga uppgifter.

Återkalla uppehållstillstånd i fler fall

1. Migrationsverket ges i uppdrag att särskilt prioritera ärenden om återkallelse av uppehållstillstånd.

2. En utredning uppdras att se över utvidgade möjligheter att återkalla uppehållstillstånd. I uppdraget ska bland annat ingå att:

- Analysera vilka begränsningar som EU-rätten innebär för möjligheten att återkalla vissa uppehållstillstånd.
- Utredda och föreslå författningsändringar som gör det möjligt att återkalla uppehållstillstånd oaktat på vilken grund tillståndet meddelats, om denna inte längre är uppfylld.
- Utredda hur automatiserade system eller andra beslutsstöd kan implementeras för att snabbare upptäcka och återkalla uppehållstillstånd för den som inte längre uppfyller kraven för tillståndet.
- Ta fram förslag för hur Migrationsverket kan införa nya metoder för att beviljade uppehållstillstånd regelbundet följs upp och återkallas när skäl för uppehållstillstånd inte längre föreligger.
- Analysera vilka åtgärder som i övrigt bör genomföras för att fler personer som fått asyl som flykting eller alternativt skyddsbehövande inte längre ska behålla sitt uppehållstillstånd om de ursprungliga skälen för asyl inte längre föreligger, till exempel för att en konflikt tagit slut.

Skärpta kontroller av vandel i utlänningsärenden

Migrationsverket ges i uppdrag att öka kvaliteten och prioritera kontroller av vandel och levnad vid handläggningen av tillståndsärenden. Vid behov ska även resurser tillsättas för detta ändamål.

Därutöver ska en utredning tillsättas som ska få i uppdrag att utreda stärkta vandelskraven i utlänningsärenden. En sådan utredning ska innefatta en jämförelse med relevanta länder inom och utanför EU.

Skärpta villkor för anhöriginvandring

1) Regeringen skall skyndsamt avlåta proposition till riksdagen som motsvarar utskottsinitiativet i socialförsäkringsutskottet av den 3 maj 2021, innebärande bl.a.:

- Begränsa rätten till undantag från försörjningskraven vid anhöriginvandring för alternativt skyddsbehövande
- Begränsa möjligheten till undantag från försörjningskraven vid anhöriginvandring i allmänhet.
- Begränsa vidarebosattas undantag från försörjningskraven vid anhöriginvandring.

2) En utredning ska uppdras att se över försörjningskraven och villkoren i övrigt vid anhöriginvandring, med utgångspunkt att skärpa villkoren för att bevilja uppehållstillstånd på grund av anknytning. I utredningsuppdraget ska ingå att:

- Utredda vilka bortre begränsningar för skärpta försörjningskrav vid anhöriginvandring till olika kategorier av anknytningspersoner som följer enligt EU-rättsliga bestämmelser och andra internationella åtaganden.
- Utredda och föreslå författningsändringar genom vilka försörjningskravet vid anhöriginvandring skärps med målet att ingen anhöriginvandrare ska räknas som i vart fall fattig eller i risk för fattigdom vid ankomsten.
- Utredda och för sådan anhöriginvandring där det är möjligt föreslå villkor att den som ansökt om uppehållstillstånd på grund av anknytning ska ha ordnat heltäckande sjukvårdsförsäkring för vistelsen i Sverige.
- Utredda och föreslå huvudregel om att försörjningskraven ska gälla även vid förlängning av uppehållstillstånd på grund av anknytning, så länge anhöriginvandraren själv inte kommit i varaktig egen försörjning.
- Utredda och föreslå författningsändringar varigenom utlänningar som fått uppehållstillstånd p.g.a. verkställighetshinder inte kan utgöra anknytningsperson för anhöriginvandring.
- Utredda och föreslå författningsändringar varigenom definitionen av en familj inom ramen för anhöriginvandring blir så snäv som EU-rätten och folkrätten tillåter. Familjebegreppet ska dock även fortsättningsvis vara neutralt i förhållande till kön och sexuell läggning och inkludera par som på grund av t.ex. hedersrelaterat förtryck eller förtryck mot hbtq-personer inte hade möjlighet att dela hushåll i hemlandet. Definitionen av en familj till en vuxen anknytningsperson avgränsas till make, maka, sambo, registrerad partner och barn under 18 år. Anhöriginvandring för andra ska vara möjlig endast i synnerligen ömmande fall.
- Utredda och föreslå att DNA-tester ska användas för att styrka släktskap vid anhöriginvandring såvida det inte är uppenbart obehövt.

Översyn av incitamentsstrukturer för frivillig återvandring

1) Migrationsverket uppdras att genomföra informationsinsatser för att skapa medvetenhet om och öka kunskapen om möjligheten till återvandring och befintliga stödinsatser, t.ex. i kontakten med personer och familjer som befinner sig i Sverige med asylrelaterade uppehållstillstånd.

2) En utredning tillsätts kring hur återvandring kraftigt kan stimuleras och med andra medel öka när det gäller personer som är bosatta i Sverige och som har anknytning till ett annat land och som vill återvända. Det gäller särskilt personer som inte integrerats i det svenska samhället i termer av egenförsörjning, språk eller andra kulturella faktorer. Utredningen ska bland annat:

- Kartlägga insatser för att stimulera återvandring i jämförbara länder, däribland Danmark, för att inventera vilka lagstiftningsåtgärder, stödinsatser eller andra åtgärder som visat sig leda till konkreta resultat över tid.
- Utifrån en samhällsekonomisk analys och integrationsaspekter identifiera vilka omständigheter som ska ligga till grund för att komma i fråga för stöd till återvandring.
- Ta fram förslag på vilka nivåer av ekonomiska incitament och stöd som vore samhällsekonomiskt försvarbara för att skapa incitament för personer att lämna Sverige.
- Analysera hur svenska myndigheter bättre kan bistå den som kan komma i fråga för återvandring med praktiska förberedelser och samordning i anknytningslandet inför återvandringen.
- Föreslå lämpliga författningsändringar.

Uppdrag till Migrationsverket beslutas i regleringsbrev för 2023. En utredning tillsätts under våren 2023. Arbetet med lagstiftning och genomförande av föreslagna åtgärder ska fullföljas under mandatperioden 2022–2026.

Folkräkning m.m.

Ett arbete ska genomföras för att förbereda en storskalig nationell folkräkning.

Samordningsnummer, som inte bekräftas på ett betryggande sätt av innehavaren, ska på sikt återkallas. I arbetet ska myndighetsöverskridande uppdrag ges för att förbereda det praktiska genomförandet av en sådan folkräkning.

I samband med folkräkningen ska övervägas att återkalla och avsluta samordningsnummer som inte bekräftas på ett betryggande sätt av innehavaren. Myndigheter ska åläggas att anmäla misstänkt folkbokföringsfusk. Skatteverket ska få skärpta befogenheter att på eget initiativ ändra folkbokföringsadress då den som registrerats är uppenbart osannolik.

Möjligheter att avisera boenden i ett hushåll vid folkbokföringsförändringar ska öka och det

ska bli lättare att i efterhand spåra vilka som varit folkbokförda på en viss lägenhet eller fastighet för att lagföra folkbokföringsbrott.

Åtgärder för minskade tilldragningsfaktorer genom begränsade förmåner för icke-medborgare

Ett arbete ska genomföras för att åstadkomma reformer för att minska sådana tilldragningsfaktorer som kan knytas till välfärd och ekonomiska villkor. Utredningen ska bland annat få i uppdrag att föreslå en modell för kvalificering till välfärden. Principen för den modell som utredningen ska få i uppgift att föreslå ska vara att en nyanländ inte omedelbart ska kunna kvalificera sig till sociala förmåner och bidrag. Sådan kvalificering ska i stället ske gradvis. Detta ska dock vara resultatet av egen ansträngning, och inte enbart bosättning. Kvalificeringen ska ske i takt med att man jobbar, betalar skatt och har permanent och laglig bosättning i Sverige.

Utredningen ska även få i uppdrag att analysera och överväga i vilken mån det är förenligt med EU-rätten att, utöver de utgångspunkter för kvalificering in i välfärden som redan angetts ovan, att låta kvalificering till välfärdsförmåner ske på grundval av medborgarskap i Sverige eller i en annan EES-stat, i stället för på grundval av bosättning.

Aktuella förmåner

Utredningen bör lämna förslag om nya regler för kvalificering till bl.a. följande förmåner enligt socialförsäkringsbalken samt bl.a. följande bidrag:

- föräldrapenning
- barnbidrag
- bostadsbidrag
- flerbarnstillägg
- omvårdnadsbidrag
- merkostnadsersättning
- assistansersättning enligt lagen om assistansersättning

Det sagda gäller också ekonomiskt bistånd. Rätten till kompletterande försörjningsstöd för nyanlända som har rätt till etableringsersättning ska avskaffas.

Denna lista ska dock inte ses som uttömmande. Utredningen ska även överväga i vilken mån andra förmåner och bidrag bör bli föremål för kvalificering och i så fall på vilket sätt. Stor vikt behöver läggas vid en att utformningen av kvalificeringsmodellen är förenlig med EU-rätten.

Förhöjd straffskala och regelskärpningar mot barnäktenskap, tvångsgifte, månggifte och fullmaktsäktenskap

Utredning och framtagande av förslag om skärpt syn på barnäktenskapsbrott och tvångsäktenskap ska genomföras. Detta ska ske både gällande straffskalor samt åtgärder för att bättre upptäcka och beivra sådan brottslighet. Förekomsten av månggiften ska motverkas och undantag ses över och utmönstras.

I syfte att uppnå detta ska en utredning tillsättas. Utredningen ska bland annat:

- Kartlägga och analysera förekomsten av barnäktenskapsbrott, tvångsäktenskap och månggiftermål i Sverige.
- Överväga och föreslå författningsändringar som medför att såväl straffminimum som straffmaximum höjs för rubriceringarna barnäktenskapsbrott och tvångsäktenskap.
- Överväga en utökad krets gällande att alla med ett bestämmande inflytande över barnet ska omfattas ansvar gällande tillåtande av barnäktenskap, och föreslå nödvändiga författningsändringar.
- Överväga och föreslå författningsändringar som innebär att tvång att vara kvar i ett äktenskap ska omfattas av rubriceringarna äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott.
- Överväga hur ogiltigförklarande av fullmaktsäktenskap kan genomföras och lämna nödvändiga författningsändringar.
- Pröva om de månggiften som ingåtts före den 1 januari 2021 kan upphävas och lämna nödvändiga författningsändringar.
- Överväga och föreslå författningsändringar som medför att erkännande av månggiften på grund av synnerliga skäl utmönstras.

Fler utvisningar på grund av brott

En ny utredning ska tillsättas med uppdrag att ytterligare skärpa regelverket kring utvisning på grund av brott. Utredningen bör få i uppdrag att lämna förslag motsvarande samtliga tillkännagivanden i Socialförsäkringsutskottets betänkande 2021/22:SfU28.

Utredningen ska uppdras att föreslå författningsändringar som innebär bl.a.

- Att utvisningsfrågan alltid ska prövas när utlänningar är åtalade för brott.
- Att gränsen för när enbart ett brotts straffvärde, oaktat återfall, ska medföra utvisning sänks påtagligt.

- Att den som återfaller i brott lättare ska kunna utvisas även om straffvärdet ensamt inte talar för utvisning.
- Att inte mer hänsyn ska tas till en utlännings anknytning till Sverige vid prövningen av utvisningsfrågan än vad som krävs med tanke på Sveriges förpliktelser enligt internationella åtaganden.
- Att verkställighetshinder inte ska medföra att domstolen inte fattar beslut om utvisning.
- Att inhibering av utvisningsbeslut meddelas istället för tillfälliga uppehållstillstånd vid icke bestående verkställighetshinder.
- Att den som har dömts till utvisning på grund av brott mot familjemedlemmar ska inte senare kunna återinvandra på grund av anknytning till dessa familjemedlemmar.
- Att bestämmelserna om återreseförbud skärps och som utgångspunkt meddelas på livstid vid allvarlig brottslighet.
- Att utmönstra utvisningsmen som straffmildrande omständighet.

Samarbetspartierna har samsyn om att dessa förslag därefter ska lämnas som proposition till riksdagen.

Villkorat bistånd och diplomatiska åtgärder för ökat återvändande
Inom ramen för bistånds- och utrikespolitiken ska regeringen:

- Prioritera frågan om samarbete med främmande stater för att åstadkomma ett effektivt återvändande.
- Villkora delar av bistånd med att mottagarlandet tar ansvar för sina egna medborgare och återtar dem när så behövs.
- Fokusera biståndspolitiken för att utgöra ett verktyg för att motverka irreguljär migration, öka återvändandet och bidra till ett effektivt arbete för frivillig återvandring. Biståndet ska även rymma effektiva åtgärder för att minska grundorsakerna till migration.
- Agera för att EU ska frysa bistånd, och även begränsa möjligheterna till viseringsfrihet, eller visering i allmänhet, för tredjeländer som inte samarbetar i frågor om återvändande och återtagande av egna medborgare.

Begränsa rätten till försörjningsstöd

Den som vistas olovligen i landet ska inte ha rätt till ekonomiskt bistånd. Det bör därför genom lagstiftning införas ett förbud mot att kommuner ger ekonomiskt stöd i dessa

situationer. Ett sådant lagförbud ska inte hindra andra aktörer (t.ex. civilsamhället) att erbjuda stöd. Ett begränsat utrymme ska finnas för nödbistånd, t.ex. mat och hjälp med transport till hemlandet.

Utländsk finansiering av trossamfund och civila organisationer

En utredning ska se över förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism samt ta fram förslag om skärpt regelverk och tillsyn när det kommer till sådana organisationers finansiering. I arbetet ska man särskilt beakta intresset av att motverka islamism och radikaliserings och genomföra kartläggning av hur utländsk finansiering av trossamfund och andra utländska kopplingar till församlingar eller andra kulturella, etniska eller religiösa organisationer används för islamistiska och separatistiska intressen.

I arbetet ska också ingå att se över vilka åtgärder som kan vidtas för att förhindra att några offentliga medel tillkommer etniskt definierade föreningar eller sammanslutningar som har samröre med islamistiska eller separatistiska intressen.

Säkra bedömningar av uppehållstillstånd p.g.a. studier

Ett arbete ska genomföras för att komma till rätta med missbruk av uppehållstillstånd för studier. En kartläggning av olika former av missbruk av uppehållstillstånd för studier ska genomföras där man också analyserar hur regelverket för uppehållstillstånd för studier skiljer sig åt i Sverige jämfört med andra EU-länder. Om det är lämpligt ska ytterligare möjligheter att avslå en ansökan om uppehållstillstånd för studier införas vid misstanke om missbruk. Ett utredningsuppdrag ska då ta fram förslag om begränsningar i rätten att arbeta för utlänningar med uppehållstillstånd för studier samt begränsningar i rätten att ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige för utlänningar med uppehållstillstånd för studier.

Rättssäkerhet på migrationsområdet

En översyn görs av asylprocessen i syfte att stärka kvalitet, enhetlighet och rättssäkerhet. I översynen ska bland annat ingå kriterier för offentliga biträden, tolkar och nämndemän samt bedömningen av ärenden gällande bl.a. konvertiter och HBTQ-personer. I översynen ska även prövas frågan om en extern tillsynsfunktion eller inspektion gällande migrationsfrågor. I översynen ska inte ingå att utöka asylsökandes rättigheter utöver vad som EU-rätten kräver.

Integrationspolitikens målstruktur

Målstrukturen för integrationspolitiken reformeras för att tydligare inkludera social, kulturell, ekonomisk, språklig samt demokratisk integration och anpassning.

Långsiktiga strukturer för att lyfta utsatta områden

Författningsstöd tas fram för samarbetsformer med gemensamt och obligatoriskt ansvar mellan det offentliga och alla fastighetsägare för att bedriva långsiktigt förbättringsarbete i

bostadsområden. Möjliga former kan vara stärkt platssamverkan eller det som på engelska kallas Business Improvement Districts (BID).

Samhällsintroduktion m.m.

En utredning ska tillsättas med uppdrag att föreslå förändringar av reglerna om samhällsintroduktion för asylsökande, samhällsorientering för nyanlända och SFI-undervisningen.

Utredningen ska uppdras att bl.a.

- föreslå författningsändringar som innebär att samhällsintroduktionen och samhällsorienteringen görs obligatorisk och villkorad på det sättet att dagersättning från Migrationsverket, försörjningsstöd, etableringsersättning eller andra offentliga stöd eller bidrag förutsätter deltagande,
- lämna förslag på en nationell läroplan för den kommunala samhällsorienteringen för nyanlända där ökad tonvikt ska läggas vid jämställdhet, kvinnors rättigheter, religionsfrihet och samhällets övriga grundvärderingar,
- lämna förslag som innebär att samhällsorienteringen avslutas med ett godkänt prov i samhällskunskap.

Utredningsarbetet ska också få i uppdrag att föreslå förstärkningar av SFI-undervisningen. Bland annat bör SFI med yrkesutbildning erbjudas nyanlända i alla kommuner.

Bosättning för nyanlända

Bosättningslagen/anvisningslagen bör ses över i fråga om viktningen av de faktorer som styr fördelningen av nyanlända samt att bostadssituationen i en kommun ska utgöra ytterligare en faktor. Lagen bör på sikt ska avskaffas och ersättas med en modell med ett större kommunalt inflytande. Det bör också införas en nationell modell med etableringsboende i max tre år.

Sänkt etableringsstöd

Etableringsersättningen ska ses över/reformeras. Etableringsersättningen ska vara lägre än de offentliga stöd och bidrag som kan komma i fråga för personer som bott länge i Sverige, varför etableringstillägget och rätten till kompletterande försörjningsstöd bör avskaffas för dem som har etableringsersättning. För full etableringsersättning ska krav ställas på aktivt deltagande i SFI och deltagande i aktiviteter på heltid motsvarande de aktivitetskrav som ska införas i försörjningsstödet.

Begränsning av rätten till tolk för personer med uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap

Rätten till offentligt finansierad tolk ska begränsas. Utgångspunkten ska vara att den enskilde i första hand ska betala för tolktjänster. Det ska övervägas att införa en avgift för nyanlända efter att en viss tid förflutit sedan uppehållstillstånd beviljats. Den statliga kontrollen och kvalitetsbedömning av tolkar som arbetar för det offentliga ska öka.

Ökade integrationsmöjligheter för de yngsta barnen

Insatser ska genomföras för att öka samhällets kontaktyta i förhållande till små barn och deras familjer i utsatta områden. Inom ramen för insatserna ska bl.a. utökade program hos BVC och obligatorisk språkscreening på BVC genomföras. Språkförskola för barn i utsatta områden och för nyanlända barn i övrigt ska också övervägas.

Direktiv samarbetsprojekt Skolan

1. Inledning

Denna projektplan beskriver hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, och Liberalerna i ett samarbetsprojekt kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att utveckla den svenska skolan.

Samarbetsprojekten bereder politiska frågor från ax till limpa, från problemanalys till genomförande av reformförslag. Inom ramen för projekten genomförs beredningsprocesserna i sin helhet avseende exempelvis utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning, EU-ärenden som påverkar de frågor som samarbetsprojektet omfattar, samt i förekommande fall också uppdrag, utredare eller regleringsbrev till myndigheter i samarbetsprojekten. Samarbetsprojekten bedrivs med fasta former för avstämning, information och beslut. I ärenden som faller inom ramen för samarbetsprojekten ska formell samordning i Regeringskansliet ske på samma sätt mellan alla samarbetspartier. Det blir garanten för fullt och lika inflytande mellan samarbetspartierna. Samarbetet innebär också att de ingående partierna inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen i de frågor som direktiven till samarbetsprojekten omfattar.

1.1. Syfte och mål

Syftet med projektet är att ta fram och genomföra konkreta politiska förslag som löser Sveriges viktigaste samhällsproblem på skolans område.

Målet är att:

- Lyfta kunskapsresultaten i den svenska skolan, såväl generellt som för de elever som behöver extra stöd eller som kan gå fortare fram
- Varaktigt stärka tryggheten och arbetsron i skolan
- Utveckla rätten att välja skola och tillvarata mångfalden av utförare, och samtidigt kraftigt minska utrymmet för aktörer med kvalitetsbrister
- Höja läraryrkets status och förbättra arbetsvillkoren
- Ge skolan i hela Sverige likvärdiga förutsättningar och stärka verksamhetens kvalitet

Förslagen i projektet ska syfta till att minska administrativ börda och onödig byråkrati.

1.2. Avgränsningar

Samarbetsprojektet Skolan ska genomföra reformer för att lösa samhällsproblem på området. Avgränsningen av områden som behandlas i projektet är de frågor som tas upp under avsnitt 3. Inga ytterligare frågor kommer att beredas i projektet.

Samtliga förslag i projektet med påverkan på budgetpropositionen ska behandlas i ordinarie budgetprocess där utgifter måste vägas mot varandra. Det finns ingen garanti för att frågor som bereds i projektet automatiskt är garanterade finansiering i budgetpropositionen. Den förhandlingen sker separat från samarbetsprojektet i budgetprocessen.

1.3. Metod och modell

Om nya reformförslag bereds i projektet ska konsekvenserna av förslagen analyseras i enlighet med kraven i kommittéförordningen (1998:1474) som reglerar statens offentliga utredningar. Konsekvensanalysen ska ge en strukturerad kvalitativ, kvantitativ och allsidig bedömning av vad förslaget innebär.

Även om behov skulle uppkomma av skyndsam hantering av förslagen i samarbetsprojektet ska beredningskraven upprätthållas.

2. Ägarskap och arbetsformer

Samarbetsprojekten arbetar på uppdrag av partiledarna. Projektet leds av en arbetsgrupp som återrapporterar till partiledarna på regelbunden basis.

Ansvarig för respektive samarbetsprojekt är statsråd och statssekreterare för respektive sakområde som projektet i huvudsak avser. I samarbetsprojektet Skola är Utbildningsdepartementet huvudansvarigt. Projekten handläggs av tjänstemän på Regeringskansliet. Ansvarig för det praktiska genomförandet i arbetsgruppen är en statssekreterare i Utbildningsdepartementet. I samarbetsprojektet deltar vanligtvis andra berörda statssekreterare, en politisk tjänsteman från vardera samarbetsparti samt politiska företrädare och tjänstemän från berörda departement.

Projektgruppen ses i samarbetsprojekten med hög regelbundenhet för informationsutbyte, förhandlingar och inriktning till beslut. Projektet bör ha utbyte på veckobasis. I normalfallet startar projekten upp i slutet av året, efter partiledarnas beslut. Efter årsskiftet pågår projektarbetet i hög takt fram till budgetarbetet tar vid. Om frågor inte löses i projektet, hissas frågan till samordningskanslierna för beredning.

2.1. Kommunikation

Alla partier som ingår i samarbetet ska ha synlighet och kunna vara avsändare vid beslut om reformer. I samarbetsprojekten finns endast en samordnad planering för extern kommunikation. Beredningen av kommunikation sker i samarbetsprojekten i former som överenskomms mellan samarbetspartierna.

3. Reformers som ska genomföras i projektet

Kunskapsresultat och kunskapsinnehåll

Ge skolans styrdokument tydligare kunskapsinriktning

Skolans styrdokument (läroplaner, kursplaner och ämnesplaner) reformeras i enlighet med barns kognitiva utveckling och får ökat fokus på inläring, färdigheter samt fakta- och ämneskunskaper.

Utökad studietid

Skolans timplan utökas med fokus på svenska och matematik. Detta förutsätter att lärarnas administrativa börda har lättats och lärarnas undervisningsskyldighet getts en tydligare reglering.

Betygssystem med kunskapsfokus

Författningsändringar och myndighetsuppdrag mot betygsinflation, till exempel genom tydligare koppling mellan en skolas genomsnittliga resultat i nationella prov och genomsnittlig betygsnivå. Betygssystemet ska även fortsättningsvis ha en gräns mellan godkänt och icke godkänt resultat.

Förbättrad kunskapsuppföljning

Införandet påskyndas av digitala nationella prov som rättas centralt och är jämförbara över tid. Tidiga kunskapskontroller och återkommande diagnostiska prov ska säkerställa att elever med behov av stödinsatser fångas upp i tid och att elevernas kunskapsutveckling systematiskt följs upp.

Fler speciallärare och fler elever i särskilda undervisningsgrupper

Satsningar görs för att möjliggöra ytterligare speciallärare samt att fler elever ska kunna få undervisning i särskilda undervisningsgrupper i stället för i helklass. Ge rektor större flexibilitet och förutsättningar att utforma särskilda undervisningsgrupper.

Utökad studietid och lovskola samt obligatorisk läxhjälp för elever som behöver det

Författningsändringar så att skolor kan fatta beslut om att i viss utsträckning utöka antalet undervisningstimmar eller antalet skoldagar för de elever som behöver det. Skolor ska ha behörighet att föreskriva extra studietid för de elever som behöver läxhjälp eller annat stöd med skolarbetet utanför ordinarie undervisningstid, inklusive lovskola. Lärarens behovsbedömning ska vägleda. Lovskola ska erbjudas i lägre årskurser än i dag, vilket förutsätter författningsändringar och statsbidrag.

Fler spetsklasser

Förordningsändringar för att permanenta och utöka dagens försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i teoretiska ämnen i grundskolans högre årskurser samt på gymnasieskolan.

Läsning och läsförståelse av litterära texter ska få en större plats i skolan

Alla elever ska få läsa både svenska och internationella skönlitterära klassiker. Ett uppdrag ges att föreslå ändringar av kursplanerna med syftet att låta läsning och läsförståelse av litterära texter få större plats i skolan samt att utveckla elevens läsförståelse. Som ett stöd i detta bör det tas fram läslistor med svenska och internationella skönlitterära verk anpassade

för olika årskurser i grundskolan och gymnasiet. Läslistorna ska tas fram av en fristående expertgrupp med såväl litterär som utbildningspedagogisk kompetens.

Trygghet och arbetsro

Stärk rektors ansvar och befogenheter

Rektors huvudansvar att upprätthålla trygghet och studiero bör skrivas in i skollagen. Utred författningsändringar för att rektor i fler fall än i dag ska kunna besluta om åtgärden tillfällig placering och att rektor ska vara skyldiga att flytta elever när det är nödvändigt, t.ex. för att flytta en mobbare. Åtgärderna tillfällig omplacering, tillfällig placering och i särskilt allvarliga fall avstängning ska kunna beslutas för längre tid än i dag. Skolledningen ska ha mandat att besluta om ordningsregler (elever ska kunna ge synpunkter och förslag, men rätten att vara med i beslutandet tas bort).

Stärk lärarens befogenheter

Författningsändring för att tydliggöra att läraren beslutar om undervisningen och dess uppläggning. Kravet på skriftlig dokumentation av mindre långtgående disciplinära åtgärder, t.ex. att visa ut en elev tillfälligt ur klassrummet, tas bort.

Tydligare ordningsregler

Inför förväntansdokument om skolans ordningsregler som elever och föräldrar förväntas skriva på. Ordningsreglerna ska innehålla en konsekvenstrappa som förklarar vad som händer vid regelövertramp och ordningsstörningar. Nolltolerans ska alltid råda mot alla former av mobbning och kränkningar, men också mot t.ex. klotter och skadegörelse. Skolors metoder mot mobbning ska vara evidensbaserade.

Tryggare skolmiljöer och ökade insatser till särskilt våldsamma elever

Författningsändring för att tydliggöra principen att skolor ska vara stängda för obehöriga. För särskilt våldsamma elevers skolgång görs insatser för att underlätta fler särskilda jourkolor/akutskolor med utbildad personal. Myndighetsuppdrag ges att kartlägga förekomsten av brottslighet i skolmiljön. Översyn av sekretessreglerna görs för att möjliggöra informationsutbyte mellan skola, socialtjänst och polis i ärenden som gäller unga.

Anmälningsskyldighet

En skyldighet ska införas för skolor att alltid anmäla brott som begår på eller i anslutning till skolområdet. Skolornas brottsförebyggande roll lagstadgas.

Friskolor och valfrihet

Ny friskolelag

Tilläggsdirektiv till sittande utredning tas fram avseende:

- Skärpt ägarprövning vid start eller köp/övertagande av skola. Skolföretaget och dess ägare ska ha så stabil ekonomi, inklusive eget kapital, att risken är liten för att företaget hamnar på obestånd. Krav införs på långsiktigt ägande för åtminstone ägare

med ett bestämmande inflytande över skolan. Utredningen ska beakta förutsättningar som möjliggör för icke-vinstdrivande aktörer att starta och långsiktigt driva friskolor.

- Ekonomiska garantier. Tydligare skydd mot att elevernas skolgång riskeras om skolans huvudman hamnar i ekonomiska trångmål, till exempel genom krav på bankgaranti.
- Återkrav av skolpeng vid bl.a. brott. Ny lagstiftning för återkrav av en utbetald skolpeng när en representant för en skolhuvudman blivit dömd för ekonomisk eller annan allvarlig brottslighet, eller när det framkommer att skolpengen används för att finansiera annan verksamhet utöver skolverksamhet.
- Vinstutdelning för nya friskolor. Vinstutdelning ska inte få förekomma under de första åren efter att en skola startats eller köpts av en ny ägare. För att nå detta syfte kan regelverket under den period som avses behöva ta hänsyn till olika aktörers förutsättningar, exempelvis vad gäller bolagsstruktur. Syftet är att garantera långsiktigt ägande och att det som startar eller förvärvar en friskola måste ha en ekonomisk styrka. För att uppnå detta ska utredning tillsättas.
- Sanktionstrappa. En sanktionstrappa med skärpta viten och sanktionsavgifter, utdelningsbegränsning vid kvalitetsbrister i förhållande till transparenta kvalitetsnormer samt byte av ledning alternativt tvångsförvaltning ska införas.
- Ökad insyn. Det behövs bättre insyn i fristående skolor, både juridisk, ekonomisk och pedagogisk. Eftersom offentlighetsprincipen lämpar sig dåligt för mindre friskolor borde det klargöras i en insynsprincip som gäller fristående skolor och blir motsvarigheten till offentlighetsprincipen för kommunala huvudmän.

Obligatoriskt skolval med bättre information och kortad kötid

Systemet för skolval och antagning reformeras. Det behövs ett regelverk för ett skolval som baseras på gemensamt och obligatoriskt skolval, bättre information till föräldrar och elever samt rimliga och förutsägbara antagningskriterier. För friskolor ska kötid kunna finnas med som möjlig urvalsgrund. Längsta möjliga kötiden ska kortas betydligt jämfört med i dag.

Läraryrket

Utveckla lärarutbildningen

För att höja läraryrkets status och attraktivitet höjs antagningskraven till lärarutbildningen samtidigt som utbildningsinnehållet reformeras med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik. Arbetet med att få fler akademiker att byta spår till lärare mitt i livet skalas upp. Ämneslärarutbildningen koncentreras till de högst rankade lärosätena inom respektive område.

Minska lärarnas administrativa börda

En bred regelöversyn görs för att lämna förslag på hur mer av lärarnas arbetstid kan frigöras till planering, kvalitetssäkring och undervisning. Bland annat ska skollagens långtgående krav på den elevnära dokumentationen begränsas, t.ex. vad avser kraven på individuella utvecklingsplaner. Skollagens regler om arbetet mot kränkande behandling ses över för att minska skolpersonalens administrativa börda utan att sänka ambitionerna i arbetet mot kränkningar.

Avlasta lärarna genom övrig personal

Det bör underlättas med ytterligare övrig personal i skolan för att avlasta lärarna i deras undervisande uppdrag, till exempel särskilt anställda mentorer liksom speciallärare och elevhälsa.

Utveckla lärarrollen

Karriärtjänstreformen, som möjliggör att skickliga lärare ska kunna bli förstelärare och att fler lektorer ska kunna anställas i skolan, bör utvecklas och tillvaratas. Satsningar görs för vidareutbildning i ämneskunskap, men också i t.ex. ledarskap och konflikthantering för att stärka lärarnas ledarskap i klassrummet.

Gör lärarrollen mer attraktiv på de mest krävande skolorna

Åtgärder för att möjliggöra mer attraktiva arbetsförhållanden för lärare på de skolor som har de svåraste förutsättningarna görs.

Likvärdig skola med kvalitet i hela landet

Statligt ansvar

Ny likvärdig skolpeng. Steg tas för att införa en nationellt bindande skolpengsnorm i syfte att genom statlig styrning av finansieringen öka likvärdigheten i den svenska skolan i hela landet.

Tydligare reglering av kvaliteten i skolans verksamhet

Författningsändringar alternativt myndighetsuppdrag om föreskrifter för mer likvärdig kvalitet på skolans verksamhet avseende bland annat minsta garanterad undervisningstid samt tillgången till skolbibliotek, laborationsutrustning, skolgårdar, elevhälsa i skolans lokaler samt läroböcker och andra läromedel av god kvalitet.

Satsning på läroböcker och andra läromedel

Satsning görs för att sträva mot principen om en lärobok per elev och ämne.

Ökade befogenheter för Skolinspektionen

Skolinspektionens tillsynsuppdrag breddas till ett ökat uppdrag att följa upp skolors resultat utifrån objektiva kvalitetskriterier (utifrån bl.a. elevsammansättning och externt rättade prov). Skolinspektionen ska göra fler inspektioner, i högre grad även oanmälda, i alla skolverksamheter och fler inspektioner i skolverksamheter som tidigare fått ett föreläggande. Vid beslut om inhibition av Skolinspektionens beslut att dra in tillståndet för en skola ska domstolen särskilt beakta risken av att fortsatt verksamhet leder till att barn och elever far

illa, den ekonomiska förvaltningen missköts eller offentliga medel finansierar annan verksamhet än avsett.

Förbättra elevhälsan

En bred reform görs för att förbättra elevhälsan. Elevhälsans vårduppdrag bör återupprättas. En elevhälsogaranti införs med målet att öka tillgängligheten till elevhälsan. Alla skolhuvudmän ska ha samverkansavtal med sjukvården och samverkansrutiner med socialtjänsten för att stärka elevhälsoarbetet. En översyn görs av huvudmannskapet för elevhälsan.

Skärpt granskning av skolor med konfessionell inriktning

Det är ett stort problem med extremism och islamism bland skolor med muslimsk profil. Skolinspektionen ska uppdras att öka sin granskning av skolor med konfessionell inriktning eller inriktning som kan antas bedrivas med problematik avseende extremism och islamism. Tillsynen ska som regel ske genom oanmälda besök och av resursmässiga skäl prioriteras mot de skolor där problemen kan antas vara störst. Skolor som inte respekterar styrdokumentet ska stängas.

Snabbare integration och mer likvärdiga förutsättningar för nyanlända elever

Myndighetsuppdrag om metodstöd för snabbare kunskapsscreening av elever som kommer till Sverige under pågående skolåren. Författningsändringar för att utöka undervisningstiden och koncentrera timplanen till centrala ämnen den första tiden.

Översyn av modersmålsundervisningen

En utredning ska tillsättas med uppgift att se över modersmålsundervisningen i syfte att den inte negativt ska påverka integration eller elevens kunskapsutveckling i svenska språket. De nationella minoritetsspråkens särställning i lagen ska beaktas.

Insatser mot hedersrelaterat förtryck och kränkningar på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet

Ökade insatser för att motverka hedersrelaterat förtryck samt andra likvärdiga kränkningar mot elever på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet. Myndighetsuppdrag till Skolverket att ge metodstöd till lärare. Eventuella författningsändringar ska genomföras.

Förstärk kopplingen mellan studier på gymnasienivå och yrkeslivet

En gymnasial yrkesskola med relevant och ändamålsenligt innehåll utformas i nära samverkan med näringslivet och som innehåller arbetsplatsförlagd utbildningstid.

Direktiv samarbetsprojekt Tillväxt och hushållsekonomi

1. Inledning

Denna projektplan beskriver hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, och Liberalerna i ett samarbetsprojekt kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att stärka Sveriges varaktiga tillväxtförmåga, motverka arbetslöshet samt lätta det ekonomiska kostnadstrycket mot hushållen.

Samarbetsprojekten bereder politiska frågor från ax till limpa, från problemanalys till genomförande av reformförslag. Inom ramen för projekten genomförs beredningsprocesserna i sin helhet avseende exempelvis utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning, EU-ärenden som påverkar de frågor som samarbetsprojektet omfattar, samt i förekommande fall också uppdrag, utredare eller regleringsbrev till myndigheter i samarbetsprojekten. Samarbetsprojekten bedrivs med fasta former för avstämning, information och beslut. I ärenden som faller inom ramen för samarbetsprojekten ska formell samordning i Regeringskansliet ske på samma sätt mellan alla samarbetspartier. Det blir garanten för fullt och lika inflytande mellan samarbetspartierna. Samarbetet innebär också att de ingående partierna inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen i de frågor som direktiven till samarbetsprojekten omfattar.

1.1. Syfte och mål

Syftet med projektet är att ta fram och genomföra konkreta politiska förslag som löser Sveriges viktigaste samhällsproblem på området.

Sverige är på väg in i en lågkonjunktur med betydande osäkerhet vad gäller djup, längd och samhällseffekter. Den övergripande inriktningen för den ekonomiska politiken under mandatperioden ska vara att motverka arbetslöshet och stärka Sveriges tillväxtförmåga. Fokus bör vara strukturellt och konjunkturrellt motiverade åtgärder. De reformförslag som tas fram inom ramen för arbetet kommer att behöva vägas mot konjunkturläge och utrymmet i de offentliga finanserna.

Syftet med projektet är att ta fram en reformagenda med konkreta politiska förslag som bidrar till att:

- Stärka produktivitet och företagande. För att Sverige fortsatt ska kunna vara ett rikt välfärdsland behövs en god tillväxt som bygger på hög produktivitet. Företagen ska ha konkurrenskraftiga förutsättningar och kompetensförsörjningen ska stärkas.
- Öka arbetsutbudet. En central princip för det svenska välfärdssamhället är att alla som kan står till arbetsmarknadens förfogande och anstränger sig för att få ett jobb och blir självförsörjande. En grundläggande förutsättning är att arbete och ansträngning alltid lönar sig. Bidragssystemen ska inte vara utformade så att de låser in människor i bidragsberoende och försämrar kompetensförsörjningen, samtidigt som stödets fördelningspolitiska syften inte uppnås.

- Genomföra en effektivare jobbpolitik: Ett problem på den svenska arbetsmarknaden är att en rekordhög långtidsarbetslöshet kombineras med rekordhög brist på arbetskraft. För att motverka problemen – och för att fler personer ska kunna försörja sig själva och för att fler företag ska kunna växa – behöver matchningen förbättras och kompetensbristen motas.
- Lätta kostnadstrycket mot hushållen: Nuvarande konjunkturläge tyngs av dystra framtidsutsikter hos svenska hushåll. Stigande priser, särskilt på energi tillsammans med högre bolåneräntor, medför fallande reallöner. Det kommer därför krävas reformer och åtgärder som underlättar för hushållen. Åtgärdernas effekter på arbetsutbud och fördelning ska beaktas.

1.2. Avgränsningar

Samarbetsprojektet Tillväxt och hushållsekonomi ska genomföra reformer för att lösa samhällsproblem på området. Avgränsningen av områden som behandlas i projektet är de frågor som tas upp under avsnitt 3. Inga ytterligare frågor kommer att beredas i projektet.

Samtliga förslag i projektet med påverkan på budgetpropositionen ska behandlas i ordinarie budgetprocess där utgifter måste vägas mot varandra. Det finns ingen garanti för att frågor som bereds i projektet automatiskt är garanterade finansiering i budgetpropositionen. Den förhandlingen sker separat från samarbetsprojektet i budgetprocessen.

1.3. Metod och modell

Om nya reformförslag bereds i projektet ska konsekvenserna av förslagen analyseras i enlighet med kraven i kommittéförordningen (1998:1474) som reglerar statens offentliga utredningar. Konsekvensanalysen ska ge en strukturerad kvalitativ, kvantitativ och allsidig bedömning av vad förslaget innebär.

Även om behov skulle uppkomma av skyndsam hantering av förslagen i samarbetsprojektet ska beredningskraven upprätthållas.

2. Ägarskap och arbetsformer

Samarbetsprojekten arbetar på uppdrag av partiledarna. Projektet leds av en arbetsgrupp som återrappporterar till partiledarna på regelbunden basis.

Ansvarig för respektive samarbetsprojekt är statsråd och statssekreterare för respektive sakområde som projektet i huvudsak avser. I samarbetsprojektet Tillväxt och hushållsekonomi är Finansdepartementet huvudansvarigt. Projekten handläggs av tjänstemän på Regeringskansliet. Ansvarig för det praktiska genomförandet i arbetsgruppen är en statssekreterare i Finansdepartementet. I samarbetsprojektet deltar vanligtvis andra berörda statssekreterare, en politisk tjänsteman från vardera samarbetsparti samt politiska företrädare och tjänstemän från berörda departement.

Projektgruppen ses i samarbetsprojekten med hög regelbundenhet för informationsutbyte, förhandlingar och inriktning till beslut. Projektet bör ha utbyte på veckobasis. I normalfallet

startar projekten upp i slutet av året, efter partiledarnas beslut. Efter årsskiftet pågår projektarbetet i hög takt fram till budgetarbetet tar vid. Om frågor inte löses i projektet, hissas frågan till samordningskanslierna för beredning.

2.1. Kommunikation

Alla partier som ingår i samarbetet ska ha synlighet och kunna vara avsändare vid beslut om reformer. I samarbetsprojekten finns endast en samordnad planering för extern kommunikation. Beredningen av kommunikation sker i samarbetsprojekten.

3. Reformers som ska genomföras i projektet

Företagande och produktivitet

Reformarbetet för företagande och produktivitet bör inriktas mot:

- Lägre administrativa kostnader för företagen.
- Bolagsskatter och kapitalskatter ska vara konkurrenskraftiga och främja fler nya företag som bidrar till jobb, tillväxt och välbefinnande.
- Förbättra förutsättningarna för yrkesverksamma att vidareutbilda sig vid högskolor och universitet. Stärk lärosätenas omställningsuppdrag.
- Företagen bör ha goda incitament att investera i forskning samt ges bättre möjlighet att attrahera och behålla nyckelkompetens, exempelvis genom förbättrade villkor för personaloptioner.
- Omställningsstödet, som är en följd av parternas överenskommelse, ska förvaltas på så sätt att det används till utbildningar med hög efterfrågan på arbetsmarknaden och därmed motverkar kompetensbrist och stärker näringslivets konkurrenskraft.
- Bromma flygplats ska bevaras. Något beslut om att lägga ned Bromma flygplats kommer inte fattas under mandatperioden.
- Villkoren för små och medelstora företag att växa, anställa och attrahera kapital ska förbättras, exempelvis genom förändringar i 3.12-regelverket.
- Ägarskiftet inom såväl familjeföretag som till personal bör förenklas och underlättas för att inte livskraftiga företag ska läggas ned i onödan.

Arbetsutbud

Reformarbetet för ökat arbetsutbud bör inriktas mot:

- Mer lönsamt att gå från bidrag till arbete, utbilda sig och ta ökat ansvar på jobbet. Det handlar både om effektiva bidragssystem och beskattning av arbetsinkomster.

- Alla som uppbär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl ska delta i aktiviteter motsvarande sin arbetsförmåga för att få fullt bidrag. Kompenshöjande insatser för ökad övergång till riktiga jobb ska prioriteras och samhällsnyttiga insatser ska införas.
- En stor bidragsreform genomförs som gör det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete och egen försörjning. Det ska ske dels genom lägre skatt på framför allt låg- och medelinkomsttagare under mandatperioden. Dels genom införandet av ett bidragstak som gör att den som kan arbeta, aldrig sammantaget kan få högre inkomster från bidrag än man skulle få genom eget arbete, samt genom införande av ett tydligt och anpassat aktivitetskrav i hela Sverige för de som har försörjningsstöd, där samhällsnyttiga insatser kan ingå, för att motverka långvarigt bidragsberoende.
- Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet för den som på grund av sjukdom inte kan arbeta. Fokus ska vara på rehabilitering och utformningen ska motverka onödigt många sjukskrivningar, särskilt långa sådana, bland annat genom tydligt definierade avstämningstillfällen. Åtgärder sätts in för att motverka ohälsa.
- Fler verktyg och utrymme för flexibilitet för att kombinera ett högt arbetsmarknadsdeltagande med familjeliv.
- Stärka drivkrafterna och möjligheterna för äldre att stanna kvar i arbetslivet.
- Utredda det kommunala utjämningsystemet, inklusive åtgärder för att hantera högskatteproblematik i kommunerna.

Effektivare jobbpolitik

Reformarbetet för en effektivare jobbpolitik bör inriktas mot:

- Arbetsgivare som anställer långtidsarbetslösa bör mötas av lägre anställningskostnader.
- Bryta passiv långtidsarbetslöshet genom tydliga krav och möjligheter att genomföra insatser som leder till jobb. Insatserna bör handla om utbildning som krävs för att komma in på arbetsmarknaden, svenska språket, högre grad av arbetsplatsnära erfarenhet samt hög och effektiv sökaktivitet.
- Den arbetsmarknadspolitiska insatsfloran bör förenklas, med färre, kostnadseffektiva insatser som leder till jobb.
- Ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna för långtidsarbetslösa bör utredas.

Hushållsekonomi

Åtgärderna riktade till hushållen bör ha följande inriktning:

- Sänkt skatt på arbetsinkomster och pensionsinkomst.
- Ta fram förslag på hur pensionärernas ekonomi kan stärkas och valfriheten värnas.
- Lägre drivmedelspriser.

- Sänkt skatt på sparande genom att en grundnivå på 300 000 kr i ISK görs skattefri.
- Åtgärder för att skydda hushållen mot framförallt elprischocker.
- Reformen som bidrar till breddat ägande, vad gäller exempelvis boende, sparande och pension bör genomföras.
- Åtgärder för att minska barns utsatthet ska tas fram, bland annat genom att värna barns fritidsaktiviteter genom införandet av ett fritidskort.

Direktiv andra samarbetsfrågor

1. Inledning

Denna projektplan beskriver hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i ett särskilt projekt kommer att utarbeta och genomföra vissa politiska reformer utöver de som förtecknas i de övriga sex samarbetsprojekten.

Samarbetsprojekten bereder politiska frågor från ax till limpa, från problemanalys till genomförande av reformförslag. Inom ramen för projekten genomförs beredningsprocesserna i sin helhet avseende exempelvis utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning, EU-ärenden som påverkar de frågor som samarbetsprojektet omfattar, samt i förekommande fall också uppdrag, utredare eller regleringsbrev till myndigheter i samarbetsprojekten. Samarbetsprojekten bedrivs med fasta former för avstämning, information och beslut. I ärenden som faller inom ramen för samarbetsprojekten ska formell samordning i Regeringskansliet ske på samma sätt mellan alla samarbetspartier. Det blir garanten för fullt och lika inflytande mellan samarbetspartierna. Samarbetet innebär också att de ingående partierna inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen i de frågor som direktiven till samarbetsprojekten omfattar.

1.1. Syfte och mål

Syftet är att genomföra de reformer som redogörs för i detta samarbetsprojekt.

1.2. Avgränsningar

Avgränsningen av områden som behandlas i projektet är de frågor som tas upp under avsnitt 3. Inga ytterligare frågor kommer att beredas i projektet.

Samtliga förslag i projektet med påverkan på budgetpropositionen ska behandlas i ordinarie budgetprocess där utgifter måste vägas mot varandra. Det finns ingen garanti för att frågor som bereds i projektet automatiskt är garanterade finansiering i budgetpropositionen. Den förhandlingen sker separat från samarbetsprojektet i budgetprocessen.

1.3. Metod och modell

Om nya reformförslag bereds i projektet ska konsekvenserna av förslagen analyseras i enlighet med kraven i kommittéförordningen (1998:1474) som reglerar statens offentliga utredningar. Konsekvensanalysen ska ge en strukturerad kvalitativ, kvantitativ och allsidig bedömning av vad förslaget innebär.

Även om behov skulle uppkomma av skyndsam hantering av förslagen i samarbetsprojektet ska beredningskraven upprätthållas.

2. Ägarskap och arbetsformer

Samarbetsprojekten arbetar på uppdrag av partiledarna. Projektet kommer organiseras efter överenskommelse mellan samordningsstatssekreterarna, eller motsvarande chefsnivå i samarbetsparti.

2.1. Kommunikation

Alla partier som ingår i samarbetet ska ha synlighet och kunna vara avsändare vid beslut om reformer. I samarbetsprojekten finns endast en samordnad planering för extern kommunikation. Beredningen av kommunikation sker i samarbetsprojekten.

3. Reformers som ska genomföras i projektet

Public service

Mediernas frihet ska värnas, och mångfalden av olika medier ska främjas. Public service-mediernas oberoende ska bestå och dess långsiktiga finansiering vidmakthållas. I ett delvis nytt medielandskap behöver public service-verksamheten utvecklas, som en del av den demokratiska infrastrukturen. Detta ska vara inriktningen inför den kommande tillståndsperioden 2026–2033.

Rättighetskydd för abort

Den pågående grundlagsutredningen om bl.a. domstolarnas oberoende ska fullföljas utifrån gällande direktiv. En ny grundlagsutredning ska bl.a. utreda hur aborträtten kan stärkas. Förslag tas fram om hur kvinnans rätt till abort kan ges skydd i regeringsformen.

Kulturpolitiken ska värna kulturlivets oberoende och egenvärde gentemot nyttoändamål

Principen om armslängds avstånd ska upprätthållas.

Fler långa stipendier för kulturskapare bör inrättas

En översyn av stödet till enskilda kulturutövare görs i syfte att möjliggöra fler långa arbetsstipendier utöver de som finns i dag.

Tjänstemannaansvar ska införas

Tillsätt en särskild utredare med uppdraget att lägga fram förslag för hur ett återinfört tjänstemannaansvar skulle kunna se ut, med syftet att stärka åtgärderna mot tjänstefel och vidga ansvaret för annan myndighetsverksamhet än myndighetsutövning.

Vallagen analyseras

Tillsätt en parlamentarisk kommitté med uppdraget att se över dagens svenska valsysteem med partispecifika valsedlar och dess påverkan på demokratin avseende exempelvis valdeltagande och rättssäkerhet, med beaktande av Valmyndighetens tidigare synpunkter. Utredningen bör också ha i uppdrag att analysera för- och nackdelarna med ett system med gemensamma valsedlar, samt och inhämta kunskap från länder som i dag har sådana system.

Det nya medielandskapet

En studie ska göras av hur det nya medielandskapet påverkar förutsättningarna för enskildas opinionsbildning. Intresset av transparens och enskildas ställning i förhållande till dominerande sociala plattformar ska särskilt bevakas.

Ett projekt ska genomföras för att stärka högstalistigornas konkurrenskraft i den svenska elitfotbollen och elithockeyn

Regeringen kommer inleda ett särskilt projekt för högstalistigornas konkurrenskraft.

En svensk kulturkanon ska tas fram

Ett uppdrag ges att tillsätta fristående expertkommittéer i syfte att inom skilda kulturformer ta fram förslag på svensk kulturkanon. Tillsättningen av ledamöter i expertkommittéerna ska utgå från konstnärlig kompetens i respektive fält.

Djurvälfärdsutredning

En översyn ska genomföras om möjligheterna att på ett sätt som är förenligt med den gemensamma jordbrukspolitiken i EU balansera konkurrensförutsättningarna för svenska livsmedelsproducenter med bibehållna högt ställda svenska djurhållningskrav. Syftet ska vara att stärka konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion och samtidigt förbättra den globala djurvälzfärden.

Översyn av arvsrätten

Ett uppdrag ges att göra en bred översyn av olika aspekter av arvsrätten. I det sammanhanget ska bland annat frågan om arvsrätt för kusiner ingå.

Allmänna arvsfondens inriktning

Ett utredningsarbete ska genomföras för att säkerställa att organisationer och föreningar som tar emot medel från allmänna arvsfonden använder dessa på ett korrekt sätt med tydlig resultatredovisning samt att dessa följer demokratiska värderingar. Utgångspunkten ska vara att arvsfondens medelsfördelning ska förändras till att bland annat kunna omfatta brottsofferarbete.

Översyn av folkbildningsrådet

Systemet för stödet till folkbildningsväsendet ska reformeras. En bred reform behövs av modellen för medelstilldelning och uppföljning inom folkbildningspolitiken för att göra den mer transparent och förutsägbar. I avvaktan på förslagen från den pågående utredningen om uppföljning och kontroll av statsbidraget behövs ytterligare åtgärder för att reformera stödet till folkbildningen. I det sammanhanget ska övervägas om medelstilldelningen ska hanteras av en myndighet istället för av Folkbildningsrådet. Genom översynen ska folkbildningsväsendet effektiviseras.